

Veronika Desinić u hrvatskoj književnosti

Cincarević, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:057336>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Iva Cincarević
Veronika Desinić u hrvatskoj književnosti
(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2016.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Iva Cincarević
MATIČNI BROJ: 17470
Veronika Desinić u hrvatskoj književnosti
ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij: Hrvatski jezik i književnost (jednopedmetni)

Mentorica: dr.sc. Sanja Tadić – Šokac, doc.

Rijeka, 15. rujna 2016.

Kazalo

1. Uvod
2. Povijesni roman
3. Podjela povijesnog romana po Julijani Matanović
4. Trivijalna književnost
5. Legenda o Veroniki Desinić
6. Higin Dragošić
7. Interpretacija romana "Crna kraljica" Higin Dragošića
8. Hinko Davila
9. Interpretacija romana "Zagorska ruža" Hinka Davile
10. Josip Eugen Tomić
11. Interpretacija drame "Veronika Desinićka" Josipa Eugena Tomića
12. Komparativna analiza djela
13. Zaključak
14. Literatura

Uvod

U svom završnom radu pisat ću o povijesnoj ulozi Veronike Desinić i njezinoj sudbini, kao i o njezinom književnom liku u hrvatskoj književnosti.

U poglavlju pod nazivom "Trivijalna književnost" pisat ću o trivijalnoj književnosti u kojima se Veronika Desinić pojavljuje kao književni lik (Higin Dragošić – *Crna kraljica*, 1993, Hinko Davila – *Zagorska ruža*, 2000, Josip Eugen Tomić – *Veronika Desinićka*, 1999). Također, pisat ću o osobinama povijesnog romana (Povijesni roman), o samoj Veroniki Desinić (Legenda o Veroniki Desinićkoj). Spomenut ću i povijesnu pozadinu romana, kao i političku situaciju koja se odvijala u to vrijeme. Na kraju ću napraviti komparativnu analizu tri književna djela koja govore o liku Veronike Desinić.

Povijesni roman

Povijesni je roman u devetnaestome stoljeću bio stekao golemu publiku, zadržavši pritom neke aspekte gotskoga romana. Ta je vrsta proze mašti otkrila stvarnu povijest koja se razlikuje od legende ili mita. Povijesni je roman želio predstaviti, uz pomoć izmaštane akcije, stanje čovječanstva u nekoj prošloj epohi, i njegovi su autori osjećali sve veću potrebu da s dokumentima, statistikama i citatima iz starih kronika i zapisa usklade svoju viziju toga kakav je život bio u nekom određenom razdoblju. Iz tog su razloga i Scottovi i Manzoni (pa i Šenoini) romani dopunjeni podacima koji sadrže plodove njihova istraživanja predane čitatelju u "sirovom" obliku, kao svjedočanstvo o njihovoj umješnosti kao povjesničara i "istini" koja stoji u pozadini njihovih romana.

Tri ograničenja u pogledu uvođenja istina čini se karakterističnima za "klasični" povijesni roman.

Tu spadaju povijesne istine kao što su osobe, događaji, rekviziti i mogu biti uvedeni samo pod uvjetom da svojstva, osobine i djelovanje koje im se pripisuju u tekstu nisu u protuslovlju sa "službenim" povijesnim zapisom.

Drugi način oblikovanja tog ograničenja bio bi da kažemo da je sloboda pri improviziranju djelovanja i osobina povijesnih ličnosti ograničena na "tamne zone" povijesti, to jest na one aspekte o kojima "služben" zapisi ne izvješćuju. Unutar tih "tamnih zona" piscu povijesnih romana dopušteno je da djeluje slobodno. (...)

Upravo su te "tamne zone" najčešće vrijeme i mjesto međusobnog djelovanja likova iz zbiljskoga svijeta i onih u potpunosti izmaštanih u "klasičnom" povijesnom romanu. Obavijesti u pogledu vremena kada se neki događaj u romanu zbija često su nepotpune: dat nam je dan u tjednu kada se neki događaj navodno zbija, ali ne i točan datum; ili pak desetljeće i mjesec, ali ne i godina.

To je značajka izmišljenoga prikazivanja u povijesnom romanu, zapravo, na taj se način stvara prikladna "tamna zona" koja piscu dopušta ponešto prostora za improvizaciju. Neki povijesni romani pristupaju nutarnjem životu povijesnih ličnosti kao "tamnim zonama", jer "službeni" povijesni zapis ne može prikazati ono što se zbivalo unutar neke povijesne ličnosti a da u stanovitoj mjeri ne mora izmišljati. U skladu s tim pravilom pisac romana je slobodan pri ispitivanju misli i osjećaja svojih povijesnih osoba, čak može za njih izmišljati i unutarnje monologe.

Ograničenje u pogledu protuslovlja "službenim" povijesnim zapisima proteže se katkada s pojedinih istina (osobe, događaji) na cijeli sustav istina koji čine neku povijesnu kulturu. Baš kao što se povijesne ličnosti ne mogu ponašati na način koji protuslovi "službenome" zapisu, tako ni cjelokupna materijalna kultura određenog razdoblja ne smije biti u protuslovlju s onim što nam "službena" povijest kaže o tom razdoblju. No malo je povijesnih romana koji se uspijevaju prenijeti u intelektualnu kulturu ili ideologiju nekog prošlog razdoblja – njegov duh, običaje karakteristične za neku zajednicu, način mišljenja, stavove i ukuse.. – bez anakronizma.

Povijesni roman često nastoji pružiti iluziju da se suprotno može dogoditi, to jest da povijesna ličnost može izići iz kavane koja pripada svijetu zbilje i pojaviti se u kući koja pripada svijetu književnog djela. Kad se takva prijelaz javi, prijeđena je ontološka granica između realnoga i fikcionalnoga. "Klasični" povijesni roman nastoji taj prijelaz učiniti diskretnim, gotovo nezamjetnim, prikrivajući šav između povijesne zbilje i između tamnoga svijeta književnoga djela na prije spomenute načine: uvođenjem "čiste" fikcije samo u "tamne zone" povijesnoga zapisa; izbjegavajući anakronizam; usklađujući "unutarnju strukturu" svojih izmaštanih svjetova sa strukturom zbiljskoga svijeta.

Nasuprot tome, postmodernistička proza teži isticanju toga šava u prvi plan, čineći prijelaz iz jednoga područja u drugo neskladnim koliko god je to moguće.

Dva značenja revizionizma konvergiraju posebno u postmodernističkom postupku pisanja lažne ili alternativne povijesti. Lažna povijest protuslovi službenoj verziji na jedan od ova dva načina: ili dopunjuje historijski zapis, tvrdeći za sebe da vraća ono što je bilo izgubljeno; ili posve uklanja službenu historiju. U prvome od tih slučajeva lažna povijest djeluje u "tamnim zonama" povijesti, naizgled u skladu s normama "klasičnog" povijesnog romana, no zapravo ih parodirajući. U drugome slučaju lažna povijest spektakularno narušava ograničenje "tamnih zona". U oba slučaja učinak je postavljanje, jedne uz drugu, službeno prihvaćene verzije o onome što se dogodilo i one druge, često posve različite verzije kako se zapravo sve bilo dogodilo. ¹

---

¹ Mrakužić, Zlatan – Vrijeme prošlo i vrijeme buduće: Povijesni roman i SF; u: Književnost eskapizma, Zagreb, 2010, str. 157 – 174

Podjela povijesnog romana po Julijani Matanović

Julijana Matanović dugo se bavila i bavi se povijesnim romanom. Podjela koju koristim nalazi se u njezinom djelu "Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija".

1. Klasični ili Šenoinski model

Najveći broj hrvatskih povijesnih romana valoriziran je *u odnosu* ili *prema* povijesnim romanima Augusta Šenoe. U interpretacijama se pronalaze mjesta sličnosti ili mjesta razlike, a interpretatorova je zaključna ocjena najčešće povezana s količinom *otklona od šenoinske matrice*.²

Kao predstavnike ovog romana možemo navesti Ksavera Šandora Gjalskog, Milutina Cihara Nehajeva,

Jedno je posve sigurno, u svakom bi se hrvatskom povijesnom romanu, neovisno o modelu, i neovisno o literarnom talentu njegova autora moglo pronaći nekoliko dodirnih točaka sa *šenoinskim modelom*, među kojima su, kad je hrvatski povijesni roman u pitanju, neizostavni *kontinuitet* i *ideja povijesnog napretka*.³

---

² Julijana Matanović – Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija, Zagreb, 1998, str. 123

³ Julijana Matanović – Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija, Zagreb, 1998, str. 169

2. *Religiozno – pučki ili deželićevski model*

U model smo uključili one romane koji motiv odanosti domovini, inače gradbeno mjesto hrvatskog povijesnog romana, proširuju motiv dosljednosti u vjerskom učenju (što se reflektira i na sloj ljubavne priče) i čiji se junaci ponašaju u skladu s osnovnim učenjima kršćanske vjere (ideje žrtve, pokajanja i oprosta). Javljaju se motivi odanosti, motiv dosljednosti u vjerskom učenju, junaci se ponašaju u skladu s osnovnim učenjima kršćanske vjere.⁴

Predstavnici su: Cherubin Šegvić, Narcis Jenko, Mijo Lamot

3. *Pučko – zabavni model*

Može se pretpostaviti kako je riječ o onoj grupi nacionalnih povijesnih romana u kojoj se najjasnije iskazuju osobine pučke književnosti i koja svoju terminološku pokrivenost ostvaruje u posvojno – pridjevskom dijelu (usmjerenost na recepijenta), za razliku od prethodnog modela, u kojem smo čelno mjesto dodijelili pridjevu (religiozno), koji upućuje na tematski sustav teksta i istodobno mu propisuje izražajni. Teme su iz nacionalne povijesti ili izuzetni događaji i junaci. Pučki se autori pozivaju na dokumente, povijesne izvore i kazivanja svjedoka (vjerodostojnost ispričanih događaja). Koncentracija je na nedopuštene razlike u vjeri (kršćanin/muslimanka) i klasnom podrijetlu (plemić/seljanka). Funkcija likova u djelima je strogo zadana, a radnja se simplificiranim narativnim postupcima odvija prema uobičajenim stepenastim shemama.

---

⁴ Julijana Matanović – Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija, Zagreb, 1998, str. 200

Pučka književnost mora biti korisna i zabavna, a povijesne su teme za takav tip romana zahvalne.⁵

Za predstavnike možemo spomenuti Josipa Sudarevića, Zvonimira Pužara, Janka Matka.

4. *Trivijalno – povijesni ili Zagorkin roman*

Termin trivijalno ujedinjuje u jednoj oznaci sve dosadašnje terminološke prijedloge za označavanje žanrovske pripadnosti Zagorkinih povijesnih romana (*sentimentalan i pustolovni trivijalni roman, senzacionalno – zabavni, pseudopovijesni, historijsko – pučki ljubavni*), a uključuje i mnoštvo motiva kojima obiluje njezin model povijesnoga romana. Riječ je o pojedinim tematskim sklopovima i izražajnim rješenjima karakterističnih za viteške i gotske, a daleko više za avanturističke i ljubavne žanrove. Pojasniti Zagorkin model povijesnoga romana znači odgovoriti na pitanje na koje se načine instrumentarij trivijalne književnosti dovodi u vezu s provjerenim povijesnim činjenicama, njihovim događajima i likovima.⁶

Od Zagorkinih romana možemo izdvojiti: *Republikanci, Vitez slavonske ravni, Plameni inkvizitori*.

5. *Publicističko – povijesni roman*

Autori moraju uvjeriti čitatelje da ono o čemu im pripovijedaju ima osobine povijesnosti i da su oni kao autori, ovladavši povijesnim dokumentima, osigurali pravo na romaneskni govor.

---

⁵ Julijana Matanović – Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija, Zagreb, 1998, str. 205

⁶ Julijana Matanović – Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija, Zagreb, 1998, str. 231 – 232

O tome su svjedočili prelazeći iz pripovjednog u znanstveni diskurs, dok su u prostorima izvan središnje priče u svoju upućenost uvjeravali u predgovorima i pogovorima te popratnim *fusnotama*. Autorska je nakana najčešće rezultirala zamornim štivom koje je podsjećalo na povijesnu raspravu. Mogli bismo iz toga zaključiti da bi genološka oznaka *publicističko – povijesni* model mogla biti prateći termin uz velik broj romana razvrstanih po, do sada predloženim, modelima.⁷

Od predstavnika možemo izdvojiti Milana Šufflaya, Josipa Horvata, Rudolfa Horvata.

Uz sve navedeno, možemo zaključiti da roman Higina Dragošića "Crna kraljica", Hinka Davile "Zagorska ruža", te drama Josipa Eugena Tomića "Veronika Desinićka" pripadaju trivijalno – povijesnom ili Zagorkinom romanu.

Dodatni indikatori žanra

1. Naslov roman

1.1 Naslov može upućivati na primarni sloj, na povijesnu činjenicu koja je postala predmetom umjetničke obrade romana.

1.2 Naslovi druge grupe, iz iste skupine, upućivali bi na *jake povijesne sudionike* oko kojih se razvija povijesna priča. Prvo, na čitave obitelji, među kojima je velik broj onih koji odmah upozoravaju na tragičnost obiteljskog stabla kao primjera nacionalnog usuda.

---

⁷ Julijana Matanović – Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija, Zagreb, 1998, str. 247 – 248

- 1.3 Osim povijesne činjenice i jakih junaka, koji dodijeljeni u naslov indiciraju povijesnu priču, temeljenu na *vjerodostojnosti*, u naslovu se može pronaći i povijesni prostor, kronotop grada koji u romanu ima funkciju aktanta
- 1.4 Posebnu grupu činili bi *konativni* naslovi. U jednim se otkriva autorska intencija, u drugima izravna poruka, a u trećima se naglašava ideja napretka.
- 1.5 Jedna grupa naslova mogla bi se pokriti indikatorskim terminom *objasnidbeni naslovi*. Pod njima podrazumijevamo naslove u kojima su sadržane dvije, u sintaktičkom smislu, rastavne sintagme, ali vezane tako da druga poučno objašnjava prvu.⁸

2. Podnaslov

Da je riječ o povijesnom romanu, najčešće se naznačuje u podnaslovu romana

- 2.1 U prvu su grupu uvršteni oni podnaslovi u kojima se na mjestu povijesti upotrebljava *prošlost*, ali ona u tom slučaju dobiva značaj povijesnosti.

Vremenskoj oznaci *iz prošlosti* mogu biti pridruženi različiti *predkvalifikativi*. U nekima se u smislu vjerodostojnosti sugerira *izvornost* i oni su najčešći u *pučko – zabavnom* modelu.

- 2.2 Drugu grupu činili bi podnaslovi u kojima se kao žanrovski indikator pojavljuju *historija* i *povijest*.

Mnogo je više onih podnaslova u kojima se precizira vrijeme i oni su, za neko buduće formalno određivanje vremenskog odmaka potrebnog da bi se uopće govorilo o povijesnom romanu, najbitniji.

---

⁸ Julijana Matanović – Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija, Zagreb, 1998., str. 266 – 269

U jednim se upućuje na već *protekli* vremenski period, a u drugima ističe stoljeće u kojem se zbiva radnja.

U nekoliko se podnaslova omeđuje vrijeme unutar jednog stoljeća, dok je preciznije određenje godina, puno rjeđe.

Kao i u primjerima s *romanima iz prošlosti*, i *romani iz povijesti* pojavljuju se podnaslovljeni dodatnim predkvalifikativima.

2.3 Žanrovska pripadnost povijesnom romanu otkriva se i u romanima *pisanim povodom*, u kojima *povod* vrši funkciju podnaslova.

2.4 Podnaslov, premda rijetko, ne tematizira vrijeme, pa ni žanr povijesnoga.⁹

3. Prva rečenica

U povijesnoj varijanti hrvatskoga povijesnog romana česti su primjeri određivanja povijesnog vremena inkoativnom rečenicom romana. Ona može biti izgovorena pozicijom autorskog pripovjedača i pozicijom svjedoka događaja.

Trima dodatnim formalnim gradbenim elementima (*naslov, podnaslov, prva rečenica*) može se priključiti i *naznačavanje* vremena pripovijedanja, kojim se dodatno naglašava povijesnost onoga na što se, u njima sklonoj sadašnjosti, iznova želi upozoriti.

Pripovjedači u povijesnom romanu uspostavljaju vremensku distancu deiksičkim vremenskim formulama na sličan način na koji će to činiti i autori *romana o povijesti* ili njegove *novopovijesne* varijante.¹⁰

---

⁹ Julijana Matanović – Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija, Zagreb, 1999., str. 270 – 272

¹⁰ Julijana Matanović – Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija, Zagreb, 1999, str. 272 – 273

Trivijalna književnost

Pojam ulazi u književnoteorijske rasprave tijekom 60 – ih godina u slijedu znatnog proširenja književnoznanstvenog predmeta interesa do kojeg je doveo strukturalizam demokratizacijom književnosti. Vrijednosti joj se navodno pridružuju tek u procesu aktualizacije odnosno konkretizacije koji u trivijalnoj književnosti izaziva manje, a u umjetničkoj književnosti veće otklone. Trivijalna književnost tako (nalik usmenoj) otvoreno prijanja uz sheme i stereotipe dok ih umjetnička nastoji narušiti ili makar prikriti. Budući da pripovjedne sheme udovoljavaju nekim "temeljnim ljudskim potrebama", drži se da je pojam "shematizirana književnost" neutralniji od obezvređujućeg pojma trivijalna književnost.

Stoga se 70 – ih godina taj pristup napušta. Time se naglasak definitivno premješta sa strukture na način djelovanja odnosno na komunikacijski kontekst u kojemu se on ostvaruje. U skladu s tim postavlja se pitanje o tehnikama, oblicima i uvjetima vrednovanja koji neopazice stvaraju trivijalnu književnost kao predmet bavljenja. Upozorava se na specifične okolnosti potrošnje trivijalne književnosti u kojima ona oslobađa anonimne mase čitatelja od psihičkih i socijalnih frustracija. Umjesto jednostavnog pomaka interesa s kič – literature na kič – čovjeka (kao što ga je nazvao Broch), trivijalnoj književnosti počelo se priznavati pravo na posebnu vrstu razumijevanja.

S tom se namjerom uvodi novi naziv zabavne književnosti pri čemu se pod "zabavom" podrazumijeva kompleksan sociologijski, psihologijski i kulturalni pojam. Zabava pretpostavlja osobit recepcijski stav prema literaturi koja se oblikuje potkraj 18. stoljeća. U njegovoj je osnovi usmjerenost prema novini koja zahtijeva permanentnu, dnevnu potrošnju (osobito romanesknog) štiva. Istraživači govore o pomami divljeg, narkotiziranog čitanja poglavito u ženske publike.

Njihovom svrhom prestaje biti odgoj, a postaje uživljavanje u ponašanje i doživljavanje likova odnosno uživanje koje proistječe iz promatračke prednosti što je čitatelj pritom ima nad likovima. Ta mu prednost omogućuje stjecanje iskustva bez izravne izloženosti odgovornosti, obvezama i posljedicama koju ono inače podrazumijeva u zbiljskom svijetu. Čitatelj je, dapače, otkako može čitati u osami, pošteđen i javnog izjašnjavanja o pouci ili smislu priče kakvo je u okolnostima kolektivnog čitanja bilo obligatno.

On dakle može u potpunosti zanemariti vezu romaneskne radnje s autorskim planom. U suvremenoj je teoriji tako pitanje o legitimnosti trivijalne književnosti pretvoreno u pitanje o legitimnosti dekoncentriranog čitanja.

Karakteristično je da ga i fenomenologijske i strukturalističke teorije recepcije još implicitno osuđuju zahtijevajući od čitatelja visoku naobrazbu i neprekidnu napregnutost intelektualne pozornosti. Ali u tzv. postmodernoj teoriji postaje očitom netrepeljivost i isključivost takva imperativa kojemu velika većina čitateljstva, uronjena u "mrežu svijeta života", nema nikakva izgleda udovoljiti. Postmoderni je "meki subjekt" bliži potrošačkom stavu opuštenosti što ga je, uz druge oblike zabave, odgojila upravo trivijalna književnost.¹¹

---

¹¹ Biti, Vladimir – Pojmovnik suvremene književne i kulturne teorije, Zagreb, 2000, str. 545 - 547

Legenda o Veroniki Desinić

Jedna od najljepših hrvatskih legendi svakako je ona o Veroniki Desinić koja je nastala još u 15. stoljeću, a vezana je za poznati Veliki Tabor u Hrvatskom zagorju i susjedni Desinić. Riječ je o nesretnoj ljubavi između grofa i siromašne djevojke koja, naravno, završava tragično. Takvih legendi susrećemo i kod nas i u Europi. Međutim naša legenda o Veroniki ima povijesnu osnovu te je mnogo pisaca i slikara inspirirala tema o toj nesretnoj i tragičnoj ljubavi (npr. Josip Eugen Tomić – *Veronika Desinićka*, kao i Oton Iveković – *Veronika Desinić*), kao i povjesničare da istražuju taj događaja od prije 500 godina.

Sin grofa Hermana Celjskog Fridrik često je boravio u očevu Velikom Taboru. Tijekom obilaska velikog imanja naišao je tako i u susjedno selo Desinić. Ugledao je pravu seosku ljepoticu koja se zvala Veronika. Planula je ljubav na prvi pogled koju mladi grof nije mogao zatomiti. Samo je mislio na prelijepu Veroniku iz Desinića. Ljubav mu je toliko pomračila um i toliko ga zaslijepila da se odlučio riješiti svoje supruge Elizabete, kćerke kneza Stjepana Frankopana Modruškog, s kojom je bio u braku osam godina. Mučki ju je ubio 1422., te se dvije godine kasnije oženio Veronikom (1424. godine). Užasnuti otac Hermana odlučio je kazniti svoga sina zbog takvog postupka te je zatražio presudu od svoga zeta ugarsko - hrvatskog kralja Žigmunda. Kralj je mladog Fridrika osudio na smrt. Međutim, kako je Fridrikova sestra Barbara bila kraljeva supruga, založila se za svoga brata pa ga je kralj pomilovao. Tu je mladi Fridrik ležao u tamnici punih pet godina daleko od svoje Veronike. Za to vrijeme stari Herman uhvatio je svoju snahu Veroniku koja je vjerno čekala svoga Fridrika u jednoj kuli pokraj Ptuja te ju je zatvorio u gradu Ojstrici.

Optužio ju je pred sudom u Celju da je vještica te da mu je sina zaludila čarolijama i navela da ubije svoju ženu kako bi se dočepala ugleda i bogatstva roda Celjskih. Međutim, celjski sud nije prihvatio grofovu optužbu, nego je Veroniku u pomanjkanju dokaza oslobodio.

Bijesan zbog oslobađajuće presude Herman je ponovno zatvorio Veroniku, ali ovaj put u Velikom Taboru gdje su je njegovi ljudi 1425. godine udavili te zazidali između središnje kule i ulaznog dijela grada. Njezin duh tijekom dugih zimskih noći luta starim gradom te se tada čuje ženski plač i jecaji.

Kada je nesretni Fridrik izašao iz celjske tamnice 1429. godine i saznao za tragičnu smrt svoje drage Veronike, obdario je velikim blagom kartuzijanski samostan Bistru kod Ljubljane kao spomen na svoju veliku ljubav, a samu Veroniku proglasio je 14. listopada 1426 kao – groficu Celjsku.

Kasnije su mnogi povjesničari pokušavali utvrditi njezino socijalno i etničko podrijetlo uvrštavajući je među ugarsko ili poljsko plemstvo. Međutim, u hrvatskim krajevima ona je ostala Veronika iz Desinića, mlada i nesretna djevojka čiji duh i danas luta desinićkim krajem, a ponajviše starim Velikom Taborom kao vječnom grobnicom jedne nesretne ljubavi. ¹²

---

¹² Đurić, Tomislav – Legende puka hrvatskoga; 3: Legende o postanku mjesta, Ljubavne legende, Samobor, 2007, str. 36 – 37

Pretražujući literaturu pronašla sam još jednu verziju legende o Veroniki Desinić:

Uz Veliki Tabor veže se legenda o Veronici Desinićkoj, pa su čak njegovi donedavni korisnici donijeli odnekud i neku lubanju, za koju su posjetiteljima Velikog Tabora pričali da pripada Veronici. To bi za podizanje turističke atraktivnosti još nekako moglo proći, da nije gradnja Velikoga Tabora započeta pola stoljeća poslije Veronikine smrti i izumiruća roda Celjskih. Šteta što je time potisnuta starija priča, povezana s Rattkayima, stvarnim gospodarima i stanovnicima Velikoga Tabora. Po toj starijoj legendi, jedan je od grofova Rattkaya imao za ljubavnicu neku mladu i izuzetno lijepu seljanku iz Desinića. Dok je grof negdje bojevaio s Turcima, njegova je ljubomorna žena dala uhititi i zazidati djevojku u neku prostoriju Velikog Tabora. Od tada se, ponekad, ta mlada djevojka obučena u narodnu nošnju za dugih zimskih noći, točno u ponoć, nakratko prošeće Velikim Taborom, da bi ubrzo nestala u svome vječnom tajnom skrovištu. O Velikom Taboru narod još priča da se u njemu pojavljuju sablasti, bijele prikaze, crni pas i sl., te da se za olujnih noći čuje čudno stenjanje i jaukanje, a u noći uoči Svih svetih da Velikim Taborom kruži povorka ljudskih kostura.¹³

---

¹³ Miletić, Drago – Plemićki gradovi kontinentalne Hrvatske, Zagreb, 2012, str. 148.

Higin Dragošić - "Crna kraljica"

Budući da ću u svojem radu govoriti o Higinu Dragošiću i njegovu romanu "Crna kraljica" smatrala sam potrebnim za početak iznijeti njegovu kratku biografiju.

Higin Dragošić (Varaždin, 11.I.1845. – Varaždin, 15.V.1926.), pripovjedač i dramatičar. Obiteljsko prezime Reichherzer pohrvatio 1879. Zbog političkih afera i prevrtljivosti morao se 1892. povući iz javnog života. Poslije je radio kao novinar "Agramer Tagblatta", kao pisar u varaždinskom poglavarstvu i urednik lista "Varaždinac".

Kao pisac Dragošić se bavi isključivo povijesnim temama. Najpoznatije mu je djelo romantička tragedija *Posljednji Zrinjski* (1893), u kojoj je zrinško – frankopanska problematika obrađena u melodramatskom stilu, bez osobita oslona na povijesnu istinu, s karakterističnim nacionalnim patosom i mnogim prizemnim scenskim efektima. Drama je kod publike doživjela senzacionalan uspjeh: više od trideset godina nije silazila sa scene HNK i igrala se redovito na obljetnicu zrinško – frankopanske tragedije. Iduće drame – *Siget* (1895) i *Posljedni dani Katarine Zrinjske* (1921) – nastale su na istom tematskom i poetičkom tragu, ali nisu ni približno ponovile uspjeh i kritika ih je ocijenila negativno.

Veliku je popularnost postigao Dragošićev trivijalno – povijesni roman *Crna kraljica* ("Prosvjeta", 1898) s nastavkom *Kroz more jada* (1899). U slikovit povijesni kolorit Medvedgrada u 15. stoljeću smještena je dinamična i napeta fabula o sukobima Griča i Medvedgrada, o spletkama na dvoru grofova Celjskih i sudbini Veronike Desiničke. U prvom su planu pustolovine i sentimentalne ljubavne veze začinjene jeftinim vanjskim efektima kao što su otmice, dvoboji, osvete, tajanstvena ubojstva, trovanja i sl. U tom je smislu Dragošić predvodnik naše trivijalne povijesne fikcije i prethodnik M. Jurić Zagorke.

Interpretacija romana "Crna kraljica" Higin Dragošića

Otac našega trivijalnoga povijesnoga romana jest Higin Dragošić, danas uglavnom zaboravljen, ali svojedobno vrlo popularan i rado čitan pisac. Njegova *Crna kraljica*, s nastavkom *Kroz more jada*, začinje vrlo produktivnu liniju hrvatske pseudopovijesne fikcije koja je vrhunac doživjela u 20. stoljeću, u djelima Velimira Deželića starijega, Marije Jurić – Zagorke i Rudolfa Habdeuša – Katredalisa. Roman je izlazio u nastavcima u pravaškoj Prosvjeti 1898. i 1899. godine. Poslije je doživio nekoliko knjižnih izdanja, od kojih je posljednje ono iz 1953. godine u nakladi Seljačke sloge iz Zagreba.

Radnja romana *Crna kraljica* precizno je vremenski datirana: zbiva se u 15. stoljeću, 1441. godine, a povijesni okvir priče tvore sukobi između Griča i Medvedgrada te spletke na dvoru grofova Celjskih koji su u to doba kupili Medvedgrad od Rudolfa Albena i postali njegovim gospodarima. Kao provodni motiv pojavljuje se i storija o nesretnoj sudbini lijepe Veronike Desiničke, motiv u literaturi popularan i rado korišten. Naslov "crna kraljica" odnosi se na Barbaru Celjsku, udovicu hrvatsko – ugarskog kralja Sigismunda Luksemburškog i sestru kneza Fridrika Celjskog. Ta žena uvijek odjevena u crno bila je, prema narodnoj predaji, razvratna i okrutna te se vjerovalo da donosi nesreću.

U takav slikovit šenoinski historijski kolorit smještena je dinamična fabula, prepuna svih mogućih peripetija i događaja koji se nižu bez predaha. Dragošić razvija pravi narativni *perpetuum mobile* kojemu je isključivi cilj da drži čitatelja u stalnoj napetosti. Stoga se pokreću mnoge akcije, gomilaju pustolovine, konstruiraju nevjerojatni zapleti i raspleti, a junaci izlažu stalnim opasnostima. Zbivanja se odvijaju po dobro poznatim shemama, stalnim i neumornim kretanjem naprijed, u ravnomjernoj izmjeni avanturizma i sentimentalizma, s fabularnim čvorovima koji se katkad moraju rješavati i nepopularnom metodom *deus ex machina*: autorskim intervencijama, "slučajem" i naglim prekidima.

Dragošić je puno likova i događaja upleo u svoj roman kako bi pokrenuo radnju, povećao napetost, potaknuo čitateljevu strast i zagolicao njegovu znatiželju. Već i površan katalog korištenih postupaka i motiva dovoljno govori o tradiciji na koju se pisac oslanja, o mogućim uzorima, ali i o publici na koju pritom računa. U *Crnoj kraljici* nižu se otmice, izbavljenja, uhođenja, naručena ubojstva, prizori mučenja, spletke kraljice Barbare i njenih podanike, romantične ljubavi "na prvi pogled", patetične zakletve, stalne jurnjave i iskušenja kroz koje prolaze glavni likovi, "spas u zadnji čas", različiti efekti iznenađenja i sl.

Ondje su i motivi dvostrukih identiteta i tajanstvenih podrijetla likova, zapletene rodbinske veze, kobne slutnje i proročanstva koja se obistinjuju... Rekviziti su, dakle, već otprije javnosti poznati, preuzeti iz različitih romanesknih tradicija: od viteških, pikarskih i pustolovnih do sentimentalnih i gotskih romana. Njihovim vještim miješanjem, u pomno odvaganim omjerima, dobiven je uzbudljiv akcijski roman koji se temelji na dinamičnim motivima i na vanjskim efektima. U njemu stoga nema mjesta za detaljne opise, psihološke analize likova i tematske razrade: sve je podređeno aktivizmu i atraktivnosti priče. A Dragošićev roman upravo zadovoljava istinsku potrebu čovjeka za pričom i fabuliranjem; zato i operira svim mogućim tipovima narativne kombinatorike i tome prilagođuje sve druge elemente umjetničke strukture.

U prikazu svojih likova, i fiktivnih i historijski potvrđenih, Dragošić se uglavnom služi šablonama. Svi su likovi u *Crnoj kraljici* jednodimenzionalni, s unaprijed zadanim stalnim osobinama: ili su dobri, ili zli, sredine i nijansi jednostavno nema. Oni se tijekom radnje ne mijenjaju: događaji kroz koje prolaze nemaju na njih većeg utjecaja. Ta, kako se obično naziva, crno – bijela tehnika u crtanju karaktera uobičajena je u trivijalnoj književnosti, ali ona kao konvencija postoji i u vrhunskoj romanesknoj produkciji predromantizma i romantizma, pa čak i poslije. Od nje nisu ostali imuni ni pisci poput Scotta, Dickensa ili Hugoa, ili kod nas Šenoa, Kumičića i Kovačića.

Kod Dragošića su i funkcije likova u radnji strogo zadane i stalne. Tako likovi zla imaju zadaću da pokreću zbivanja, smišljaju neprestano nove spletkes, organiziraju zavjere, dok likovi dobra, u obrani časti, morala i domovine, izmiču opasnostima koje vrebaju na njih. Valentin, glavni lik romana, autorov odabranik i glasnogovornik, dobro nam je znani vrli i kreposni mladić bez mane: lijep, dobar, pošten, plemenit, osjećajan. Pripovjedač se u njegovu opisu poslužio svim mogućim ukrasnim epitetima da ga i čitatelju učini bliskim i simpatičnim. Takvi idealizirani likovi vuku podrijetlo iz viteške literature. Oni i jesu vitezovi: oni zastupaju vitešku etiku čak i kad nose građansko odijelo: bore se za svoju dragu i za svoju zajednicu (...)

Dragošić gradi napetost na osnovi suprotstavljanja protagonističkih snaga u romanu, stalnih sukoba crnih i bijelih figura, baš kao u šahu. Monotonija je izbjegnuta na temelju pravodobnoga i vrlo vještog doziranja vrhunaca zapleta i novih trenutaka koji će imati ključnu ulogu u raspletu. Uzbudljivost se održava čestim uvođenjem ekscenčnih, iznenađujućih i senzacionalističkih prizora koji golicaju čitateljevu znatiželju. Treba se podsjetiti toga da je roman izlazio u novinama, u nastavcima, i da je pozornost publike trebalo održavati iz broja u broj.

Odatle mnoštvo epizoda koje se često prekidaju u najnapetijem trenutku, a čitatelja prisiljavaju da leti od stranice do stranice da vidi kako je pojedini događaj okončan.

Dragošić je pravi majstor u stvaranju situacijskih napetosti u kojima gradacijama, naglom izmjenom događaja, kretnji i gomilanjem efekata srodnih učinkom stvara uzbudljive i dinamične prizore. Zbivanja se nižu gotovo filmskom brzinom.

Takvih je turbulentnih prizora ovaj roman prepun, a njihova je funkcija uvijek ista: proizvesti što snažniji dojam na čitatelje, aktivirati njihovu percepciju i izazvati visok stupanj identifikacije s literarnim junacima kako bi suosjećali s njihovom sudbinom i strepili za njihove živote. Zato se likovi dobra neprekidno nalaze u kriznim situacijama i životnim opasnostima. Čitatelj, doduše, iz vlastitog iskustva u čitanju avanturističkih romana (ili gledanja sličnih filmova, npr. vesterna ili onih o Jamesu Bondu) dobro zna da se njihovim ljubimcima ne smije ništa ozbiljno dogoditi, jer tako bi se dokinuo smisao i "poruka" priče, ali ta igra "zavođenja", kao i uvijek, ipak funkcionira.

Idejna je poetika romana pojednostavljena i svodi se na potvrđivanje osnovnih etičkih vrijednosti epohe, dakle svega onoga što ulazi u kodeks građanskog morala. Pripovjedač ne krije na čijoj su strani njegove simpatije: svaki lik i svaka situacija vrijednosno su jasno određeni. Ali željeni cilj mora se ipak "zaslužiti", pa ga glavni junak kao svojevrsnu nagradu, može dosegnuti tek s najvećim naporom i stalnim rizikom te najvećim mogućim ulogom: vlastitim životom (...)

Dragošić primjenjuje sižejno – fabularne i stilske komponente kojima su se u nas već obilno koristili romansijeri i novelisti Šenoina doba. Ali on te preuzete elemente klišeizira, maksimalno ogoljuje, lišava svih dodatnih sadržaja i tako pretvara u shemu. Sve preuzeto dobiva samo nove akcente i nov stupanj identiteta: fabula postaje još dinamičnija, crni su likovi još crniji, vrlina još savršenija, sentimentalni prizori još suzljiviji.

Patetičnost, retoričnost i hipertrofija osnovna su obilježja na stilskom planu. Dragošić rado naginje melodramatskim efektima i sladunjavim prizorima, osobito kad prikazuje ljubavne sastanke i rastanke. (...) Iskaz povremeno "podrhtava" pod teretom pridjeva i deminutiva; uvijek se osjeća kumulacija emocija, uvijek postoji "potez više". Dakako, svi su ljubavni prizori obavezno začinjani pojmom slavuja, mjesečinom i titranjem zvijezda.

Likovi se često nalaze u povišenom raspoloženju i govore kao da su na pozornici. Osobito razgovori među plemstvom odišu teatralnošću i afektacijom. Dragošić ne mari osobito za stilski sklad i ne teži estetizaciji iskaza. Na mnogim je mjestima površan i nemaran. Iako je roman pisan u vrijeme punog razmaha modernističkih poetika, po duhu i stilskim osobinama zapravo je bliži tradiciji naše predšenoinske pseudoromantične novelistike.

Ipak, učinili bismo grešku kad bismo Dragošićevo djelo promatrali estetičkim sitnozorem i upozoravali na nedosljednosti i propuste u detaljima stila ili kompozicije. *Crna kraljica* nije namijenjena ekskluzivnim intelektualnim krugovima, ali ni onima koji u književnom tekstu traže isključivo analizu svijesti, poticaj za razmišljanje i širenje spoznajnih vrijednosti. Književnost je, naime, i zabava, razonoda, odnosno kako kaže Horacije, ona mora i razveseljavati i koristiti (*prodesse et delectare*). Vrijednost *Crne kraljice*, te naše prve pustolovne povjesnice, u privlačnosti je priče, u čaroliji narativne kombinatorike koja potiče čitateljevu maštu, u tvorbi čudesnoga i zavodljivog svijeta avantura, opasnosti i stalne borbe sa silama zla.¹⁴

Sama priča temelji se, međutim, na narodnoj predaji o "crnoj kraljici" koja je stanovala na Medvedgradu i koja je, po nekima, bila vrlo blage ćudi pa je činila svojim susjedima svakojaka dobra, dok je po drugima bila vrlo zlobna i razvratna. Dragošić je preuzeo ovu drugu verziju narodnih priča i na njoj utemeljio karakterizaciju lika Barbare Celjske.

Grofovi Celjski (knez Fridrik i njegov sin Urlik) kupili su kastrum Medvedgrad 1436. godine od slavonskog velikaša Rudolfa Albena. U romanu se sugerira da je kraljica Barbara dala umoriti bivšeg vlasnika Medvedgrada Albena, ali ta fabularna konstrukcija nema uporišta u historiografiji.

---

¹⁴ Nemeč, Krešimir – Crna kraljica Higinia Dragošića u: *Mogućnosti tumačenja*, Zagreb, 2000, str. 50 – 62

Grofovi Celjski uspinju se u posljednjem desetljeću 14. stoljeća kada je Herman II., otac Fridrikov, za vojne zasluge dobio od kralja Sigismund brojna imanja u Hrvatskoj: Varaždin, Vrbovec, Trakošćan, Lepoglavu, Krapinu, Lobor, Oštrc, Belec, Cesargrad i dr. 1406. Herman Celjski postaje i upravitelj zagrebačke biskupije, a istodobno dobiva i upravu nad zagrebačkim Gradecom. Na Medvedgradu u njihovo ime upravlja činovnik koji se najčešće naziva kaštelan ili kapetan.

Između grofova Celjskih i slobodnog kraljevskog grada Gradeca dolazilo je do ozbiljnih nesuglasica i sukoba. Građani su često banu Matku Talovcu upućivali i pismene pritužbe zbog kojih su bile oformljene i istražne komisije.

Prvi medvedgradski kaštelan Wilhelm Stamm pokušao je sa svojim vojnicima dva puta tijekom 1437. godine zauzeti Gradec, ali bez uspjeha. Ta se epizoda spominje u Dragošićevu romanu.

U tim sukobima dosta je zagrebačkih građana što poginulo, što odvedeno u zarobljeništvo na Medvedgrad. Ipak, u prvoj polovici 1445. godine knez Urlik uspio je ući u Gradec i tamo organizirati svoj dvor. Otada grofovi Celjski više i ne stanuju na Medvedgradu.

Nakon Urlikove smrti 1456. godine Medvedgradom i ostalim imanjima upravlja njegova žena Katarina Branković. Grofovi Celjski ostali su vlasnici Medvedgrada sve do 1461. godine. Tada ga je kneginja Katarina Branković prodala banu Ivanu Vitovcu (Janu Bitovcu).

U romanu *Crna kraljica* ocrtava se povremeno i šira, makropolitika situacija u Hrvatskoj u 15. stoljeću, ali ipak više kao dekorativni dodatak, bez jačeg utjecaja na fabularna zbivanja.¹⁵

---

¹⁵ Nemeč, Krešimir – Povijesna pozadina romana; u: Higin Dragošić – *Crna kraljica*, Zagreb, 2000, str. 591 – 592

Hinko Davila

Još jedan od autora koji se pisao o legendi o Veroniki Desinić je i Hinko Davila.

Ljekarnik i književnik Hinko pl. Davila rođen je 5. listopada 1858. u Krapini, a umire 15. kolovoza 1925. u Zagrebu.

Izraziti pripovjedač i razmjerno plodan autor, Davila će se između 1896. i 1909. javljati svojim crticama, novelama, feljtonima, putopisima, povijesnim pripovijetkama i romanima u ondašnjoj hrvatskoj periodici, a kao zasebne knjige za života su mu tiskana četiri romana: *Zagorska ruža* (1899.), *Teški dani* (1900.), *Na jezerima* (1901.) i *Igračka valovja* (1904) te jedna zbirka novela *Sitne priče* (1909.). Neki biografi spominju i knjigu putopisne proze *Sa puta u Pariz* (1889.), ali ona je izgleda izgubljena. Književni rad Hinka Davile odvijao se na prijelazu 19. u 20. stoljeće kad u hrvatskoj književnosti supostoje, ali se već i sukobljavaju, dvije tada vodeće poetike: slabija – realistička i mlađa – moderna, a dok još uvijek nisu bila zaboravljena ni ranija plodotvorna iskustva Šenoina povijesnog romana miješane, romantičarsko – realističke strukture. U takvim okolnostima Davilin se književni rad svojim većim i uspješnijim dijelom situirao u onaj tijek hrvatske literature koja je nasljedovala te nastojala, s više ili manje uspjeha, produžiti Šenoin model klasičnoga povijesnog romana rodoljubne tendencije, za razliku od uglavnom tada prevladavajuće romaneskne proizvodnje realističke i socijalne usmjerenosti.¹⁶

---

¹⁶ Hinko Davila – *Zagorska ruža*, Krapina, 2000.

Interpretacija romana "Zagorska ruža" Hinka Davile

U ovom poglavlju svog završnog rada baviti ću se interpretacijom romana Hinka Davile "Zagorska ruža" te iznijeti kratak sadržaj onoga što se u romanu zbiva.

U povijesnom romanu »Zagorska ruža«, autor Hinko pl. Davila davne 1899. godine opisuje Veroniku kao plavooku, zlatokosu šumsku vilu, kraljicu ljepote, snježne puti, prekrasnih djevičanskih grudi, desiničku ružu...

Nažalost, medeni mjesec nije dugo trajao. Stari je grof Herman ubrzo doznao gdje mu je sin i odmah je uputio vojsku s nalogom da uhvate mlade ljubavnike. No Fridrih ipak uspije spasiti Veroniku iz obruča, te je uputi da bježi preko Gorskog kotara, Pokuplja, Moslavine, Bilogore i Kalnika, sve do seoca Sveta Margita, gdje se Veronika sakrije kod jednog seljaka kod kojeg je ponekad i sam Fridrih znao prespavati kada bi se predugo zadržao u lovu u tom području bogatom prepelicama, trčkama, fazanima i divljim patkama. Fridrih nije mogao umaći očevoj vojsci, te ga vojnici privedoše nakon nekoliko dana u Veliki Tabor. Razjareni otac nije ga želio niti pogledati, već dade nalog vojci da nesretnog sina odmah dovedu u Celje i tamo ga zatvore u jednu visoku kulu koja je u tlocrtu imala 8x8 metara, a visoka je bila oko 23 m. Kula je bez krova, a vrata i prozor odmah, pošto su u kulu ubacili mladog Fridriha, zazidaju i ostave samo jedan otvor kroz koji su nesretnom Fridrihu ubacivali hranu. Tu je Fridrih proboravio četiri godine kada ga je otac odlučio osloboditi.

Nažalost, kad su Fridriha pustili van iz kule koja je po njemu dobila ime, te se i danas naziva Fridrihova kula ili slovenski „Fridrikov stolp“ bio je psihički i fizički nesposoban za život te ga povijest više ne spominje.

Veronika također nije imala sreće. Hermanovi žbiri ubrzo su doznali za nju i javili Hermanu, a ovaj pošalje vojnike koji je uhvate i privedu u Veliki Tabor gdje je zatvore u mali prostor bez prozora na ulazu u dvorište grada.

Ban Herman odmah pozove suce porotnike i optuži nesretnu Veroniku da je coprnica koja je zavela njegovog sina. Suci se prihvatiše posla i otpočnu saslušavati ubogu Veroniku. Istraživanje je trajalo puna dva dana i predvečer drugog dana suci izjaviše: Gospodine bane! Na ovoj djevojci nema nikakve krivice, a kamoli zločina. Jedino što gaji veliku ljubav prema vašem sinu Fridrihu. No, presvijetli bane! Ljubav nikad nije bila grijeh, a kamoli zločin. Ljubav je jedna od najljepših ljudskih vrlina! Time je naš posao presvijetli bane završen.

Suci krenu prema izlazu i još nisu pravo ni zamakli za vratima kada je grof Herman dao nalog kaštelanu Dvora da Veroniku smjesta udave: Kaštelan izda naloge, a sluge poslušашe te na sredinu Dvora iznesu poveću kacu (drveni sud) u koju nasuše vodu. Uhvate nesretnu Veroniku, gurnu njenu glavu u vodu i sačekaju dok se i posljednji mjehurići zraka ne smire. Potom mrtvo tijelo izvade iz kace i krenu ka prvom katu gdje mrtvo tijelo zazidaju u zid koji spaja zidove peterokatne kule s ulaznim dijelom.¹⁷

---

¹⁷ <http://www.zagorje.com/clanak/vijesti/tragicna-ljubav-veronike-desinicke-i-mladoga-grofa-fridriha-celjskog>

Josip Eugen Tomić

Legenda o Veroniki Desinić, potaknula je i našega poznatog autora da napiše dramu "Veronika Desinićka".

Josip Eugen Tomić (Požega, 18.X. 1843 – Zagreb, 13. VII. 1906), pripovjedač, dramatičar, libertist i prevoditelj. Potom, kao urednik časopisa "Glasonoša", nekoliko mjeseci boravi u Karlovcu. Istodobno pomaže i na uređivanju časopisa "Slavonac". Već potkraj listopada iste godine odlazi u Varaždin i tamo, na mjestu namjenskog učitelja, ostaje godinu dana. Miroslav Kraljević ga imenuje županijskim kotarskim pristavom u Požegi. Sljedeće godine biva promaknut na mjesto županijskog podbilježnika. Godine 1869. vraća se u Zagreb, u kojem će od tada do kraja života ostati vezan uz činovničku službu (vladin tajnik, vladin savjetnik, banski savjetnik). Bio je savjetnik za dramu te dramaturg Hrvatskoga zemaljskog kazališta. Na toj je dužnosti ostao šest godina. Godine 1874. stupa u odbor Matice hrvatske i 1889, naslijedivši Janka Jurkovića nakon njegove smrti, postaje njezinim dopredsjednikom.

Godine 1901. gubi na izborima za predsjednika Matice hrvatske i zbog toga sljedeće godine napušta dopredsjedničku funkciju.

U književnosti se javio 60 – ih godina 19. stoljeća objavivši u "Vijencu" pjesmu *Tuga za mladošću*. Prvu i jedinu knjigu pjesama pod naslovom *Leljinke* objavio je u Požegi 1865. U njoj se prepoznaju tematski sklopovi narodne poezije, petrarkistički instrumentarij dubrovačkih renesansnih pjesnika i patriotsko – domoljubni glasovi kakvi su progovarali iz stihova pjesnika preporodnog razdoblja.

Naslijedivši Augusta Šenou na mjestu dramaturga, nastavio je njegov program promicanja francuskog repertoara. Prevodi Kotzebuea, Bungea, Schillera i druge dramatičare. Istodobno, suočivši se s nedostatkom domaćih predložaka, okreće se pisanju dramskih tekstova.

Godine 1873. premijerno mu je izvedena komedija *Bračne ponude*, koja je, zajedno s komedijom *Zatečeni ženik*, tiskana 1878. I nakon što je prestao obnašati funkciju dramaturga, nastavio je pisati komedije (*Novi red*, 1881.; *Gospodin tutor*, 1881), pučke drame koje su u vrijeme objelodanjivanja, premda je riječ o prosječnim komedijama intrige, doživjele mnogobrojne pohvale (*Barun Trenk*, 1880; *Pastorak*, 1892) i tragedije (*Ostoja, kralj bosanski*, čiji je III. čin 1866. tiskan u časopisu "Naše gore list"; *Veronika Desinićka*, 1904.). Kasnija je kritika najboljim Tomićevim dramskim tekstom ocijenila *Novi red*, komediju čija radnja obuhvaća vrijeme Bachova apsolutizma.

Za potrebe kazališta preradio je i komediju *Matijaš Grabancijaš Dijak* Tituša Brezovačkoga. Napisao je i nekoliko libreta za Ivana Zajca (*Lizika*, *Tvardovski*, *Gospodje i husari*).

Objavljivao je, najviše u "Narodnim novinama", eseje, rasprave, studije i feljtone. Autor je i brojnih etnografskih, filoloških i socioloških članaka, pa čak i stručnog udžbenika za gospodarske škole. Neki od njih, poput članka *Ženidbeni običaji muhamedanskih Hrvata u Bosni* objavljena u "Vijencu" 1870, mogu se čitati i kao Tomićeva priprema građe za pisanje budućih romana.

Tomić se okušao i u pisanju novelističkih tekstova. Prve su mu pripovijesti (*Nuzljubi i Krvavi pir*) objelodanjene 1863. u časopisu "Slavonac". Najuspješnijim njegovim novelističkim ostvarenjem kritičari su ocijenili novelu *Opančareva kći*, objavljenu 1871. u tri nastavka u "Vijencu".

Tomić je danas najpoznatiji kao romanopisac. Za romanesknu se formu definitivno odlučio posije velikog uspjeha romana *Zmaj od Bosne* (1879.). Poznatiji su mu romani još *Kapitanova kći*, 1884. i *Emin – agina ljuba*, 1888. Najopsežniji mu je roman *Za kralja – za dom*. Završio je Šenoin roman *Kletva*. Najuspješniji mu je roman *Melita*.

Pišući i objavljujući punih pedeset godina, provjeravajući se u gotovo svim žanrovima, Tomić je čitateljima ostavio opus koji potvrđuje kako je njegov autor svojom književnom plodnošću i svestranošću bio pravi nastavljatelj ne samo Šenoina koncepta književnosti, nego i Šenoina viđenja osnovne njezine zadaće, koja se može opisati kao stalna briga o književnom ukusu širega čitateljstva.¹⁸

---

¹⁸ Leksikon hrvatskih pisaca, ur. Krešimir Nemeč, Zagreb, 2000, str. 727 – 728

Interpretacija drame "Veronika Desinićka" Josipa Eugena Tomića

Drama "Veronika Desinić" Josipa Eugena Tomića ima podnaslov "Historijska tragedija" i podijeljena je na četiri čina.

U prvom činu, koji se odvija u Krapini, možemo pratiti spor Blagaja i Celjskih. Također, Fridriku Blagaj traži novu "drugaricu". Fridrik se zaljubio u Veroniku, budući da je udovac i želi naći novu ženu. Veroniki nudi zemlju, no ona ga odbija. Fridrik i Blagaj dolaze kod Radoja (Veronikina oca), ali ih opet Veronika i Radoj odbijaju. Veronika se nakraju ipak pristaje udati za Fridrika, ali i postavlja uvjete: ocu neka vrati mač, neka pusti Hrvate i ne šalje im strane vladare, te ne želi povoda da Hrvati mrze Celjske, na što Fridrik pristaje. U daljnjem tijeku čina možemo pratiti upoznavanje Barbare prema Veroniki, te Barbarinu milost prema Veroniki.

U drugom činu radnja se odvija u Krškom. Upoznajemo zagrebačkog biskupa Rudlofa Albena i kneza Vladislava Blagaja. Javlja se glasine da su se Veronika i Fridrik tajno oženili, a da je gozba ustvari njihovo pirovanje. Alben mora razgovarati s Barbarom, budući da se saznalo za njeno ljubovanje s Fredom. Barbara misli kako je to sve djelo grofa Hermana, a Alben ju moli da prekine tu vezu. Dolazi i Herman na gozbu, Blagaj mu govori za Veroniku, kojoj on prijeti, ali svi staju u njezinu obranu. Na kraju čina pratimo razgovor Hermana i Fridrika u kojem se Fridrik odriče krune i časti, te se Herman želi osvetiti i razoriti im brak. Herman proglašava Veroniku čarobnicu i proklinje Fridrika i Veroniku.

Treći čin odigrava se u Ostrvici. Veronikine komorkinje Nieža i Marijana hvale Veroniku i Fridriku kako pomažu crkvama. Pojavljuje se Herman koji kaže da je nasljedstvo prenio na svog mlađeg sina i Fridrikovog brata Hermana. Fridriku se u snovima pojavljuje Jelisava (Elizabeta) koja traži osvetu. U toku čina dolazi Radoj i donosi ružne vijesti, te Veronika i Radoj bježe. Dolazi Herman kojeg Fridrik pušta u grad samo uz nekoliko ljudi iz njegove pratnje.

Herman kaže kako ga lišava nasljedstva i osuđuje ga na doživotni zatvor zbog ženomorstva. No predlaže mu da će ga osloboditi, ako ode u Bosnu, budući da je bosanski kralj Tvrtko bolestan, ali Fridrik to odbija, jer ne želi nigdje bez Veronike. Nailazi Veronika ljuta na Hermana, budući da je našla okove za Fridrika. Veronika i Radoj na kraju ipak uspiju pobjeći, a Fridrik biva uhićen.

U posljednjem, četvrom činu, Veronika je utamničena u Ostrovici. Henrik joj želi suditi kao čarobnici, nagovorivši suce da ju proglase krivom. No, nakon saslušanja, predsjednik suda odlučuje da Veronika nije kriva. Herman ju na kraju osuđuje na smrt i govori Soteščanu da ju utopi u ribnjaku pod kulom.

Komparativna analiza književnih djela o Veroniki Desinić

U svojem radu analizirat ću djela Josipa Eugena Tomića "Veronika Desinićka", Hinka Davile "Zagorska ruža" te Higinu Dragošića "Crna kraljica" te citatima potkrijepiti prikaz legende u svakom djelu.

Smrt Elizabete (Fridrikove prve žene)

Smrt Fridrikove prve žene prikazan je u drami Josipa Eugena Tomića "Veronika Desinićka" te se o Fridriku se govori kao o udovcu, no ne spominje se točan uzrok Elizabetine smrti, ali Fridriku se ona pojavljuje u snu kao neman koja mu onemogućuje plovidbu.

GROF HERMAN:

Ženomorcu!... Kocke su pale... naopako po te! Sijao si vjetrove, sada buru žanješ...¹⁹

U djelu "Zagorska ruža" Hinka Davile u početku kralj obećava razriješiti razmiricu između Fridrika i Elizabete, koju je Fridrik poslao živjeti u Stjeničnjak, jer ne želi ništa s njom. Ipak se mire, ali samo službeno, te se Elizabeta vraća živjeti s njim. U noći velike oluje Fridrik priznaje Elizabeti da ima ljubavnicu, te se oni posvađaju i Fridrik Elizabetu ubija nožem. Sve se prikazalo kao Elizabetino samoubojstvo, iako ljudi nisu vjerovali u to.

(...)

Grofica uzdrhta.

- *Vi ste to, grofe? – reče i digne se s klecala.*

- *Smetam li vam? – zapita grof. Lice mu bijaše smrknuto, a u očima sijevala mu je neka neprijatna vatra.*

---

¹⁹ Josip Eugen Tomić – Veronika Desinićka, Zagreb, 1999., str. 100

- *Ja sam vas očekivala _ _*
- *Na ljubavni sastanak? – podrugljivo će Fridrik.*
- *Pustite šalu, grofe – blago mu odvrati Jelisava – Zna dem, da me nikada niste ljubili!...*
- *A jeste li vi mene, grofice?*
- *Ja?... Ja bi vas bila zavolila, da...*
- *Da sam htio s vama postiti i dati se na razmišljanje o životu svetaca!... Nu manimo se toga. Mi se evo izmirismo i sad treba da nastavimo naš sretan brak.*
- *Iskustvo naučilo me, da sve bistro gledam – uzdahne Jelisava – pa tako mi bijaše jasno od prvoga časa, šta mi je držati do pomirbene komedije.. Rođaci me saletiše, a ja privolih... spremna na sve! A vi?... Vi se grofe izmiriste samo na izliku. Vaš gospodin otac obnašao je, da to iziskuju interesi Celjskih – a vi kao poslušna sin pokorio ste se volji očevoj... Nije li tako?*
- *Istina je. Učinih po volji ocu... a možda nešto i za volju svojim osnovama – mrko i nešto nesigurnim glasom odvrati grof.*
- *Vašim osnovama?! Možda i te slutim – tihim će glasom Jelisava.*
- *Šta? Vi slutite, grofice? – oštro reče grof pogledavši nemirno na groficu, dok mu je desnica grčevito obuhvatila držak bodeža štono mu je visio uz bok.*
- *Rekoh li vam, da sam spremna na sve.. Vidim da se već kajete, što ste se ma i prividno pomirili.*
- *Pa čemu da tajim, grofice!... Mi nismo stvoreni jedno za drugo. Vi ste mi suviše pobožni. Vaša ljubav, vaši pojmovi o braku, sve je to zaogrnuo plaštem nevinosti, čistoće i svetosti. – A ja tražim bračnu ljubav, koja bukt i plamti. Ja tražim život, koji se valja u moru raskoši, strasti i lasti... Vi to, grofice, zovete razbludnošću – smijao se Fridrik – i onda da ja živim uz vas!..*

Ja to ne mogu: jer ja vas mrzim gospođo i smatram vas vječnom zaprijetkom potpunom uživanju svoga života... da ja vas mrzim iz dna duše, mrzim!...

- *Iskreni ste.. hvala i na tom – blago mu odvrati Jelisava. – Ja vas ne mrzim, jer mržnja nije dostojna kršćanke... Ja vas mogu samo sažaljevati.*

- *Ne treba mi vašega sažaljenja... ja od vas mogu tražiti samo jedno, a to je... da mi vratite milo za drago: jer ja ljubim.. drugu, a ta druga uzvrća mi ljubav!...*

- *Nesretnica! – sažalno će Jelisava.*

- *Da... pravo rekoste, da je nesretnica; ali to je samo vašom krivnjom! Da vas ne ima... da vas kojom srećom nestane, ona bi nosila ime i čast grofice Celjske! – gnjevno će joj Fridrik. – Ali šta mi priječi da tako i ne bude – nastavi grozničavim glasom, prevladan od svoje strasti. – Nas dvoje smo sami... nitko nas ne vidi. Jedan udarac ovim nožem i ja sam slobodan... a Veronika moja!... – i goli nož zasinu u ruci bjesomučna grofa, da se kao munja ukopa u grudi Jelisavine...*

Grofica vrisnu... rukom zahvati ogrljicu vrata... zaglavinja, na usta joj šikne krvca... i sruši se mrtva na pod..²⁰

U "Crnoj kraljici" Higina Dragošića samo ukratko se spominje kako je Fridrikova žena bila jedan dan zdrava, a drugi dan su ju našli mrtvi, a svijet je govorio da ju je umorio sam knez Fridrik. Frankopani su se obrušili na Celjske, ali je Barbara, kao kraljica, uspjela riješiti spor.

Knez Fridrik ljubljaše Veroniku sa svim onim neodoljivim žarom strastvena muža, a bio je oženit! Imao je ženu od roda Frankopanskog. I sad se dogodi ono strašno! Fridrikovu ženu, dan prije još zdravu, najednom nađoše mrtvu!

---

²⁰ Davila, Hinko – Zagorska ruža, Krapina, 2000, str. 50 – 51

Svijet govorio da ju je umorio sam knez, suprug njezin. I čitav se Frankopanski rod digao na ubojicu te bi knez Fridrik možda bio postradao da ruka sestre njegove, kraljice Barbare, nije izgadila ljuti spor u rodu, ali se je sada sav neobuzdani bijes nemilosne kraljice okrenuo proti bijednoj Veroniki.²¹

Upoznavanje Veronike i Fridrika

U sva tri djela taj je motiv prikazan na isti ili sličan način. U drami "Veronika Desinićka" Josipa Eugena Tomića Fridrik je pričao sestri Barbari i ocu Hermanu o Veroniki, no otac to ne želi prihvatiti, budući da Veronika nije pripadnica istog staleža. Također, Fridrik prosi Veroniku kako bi razriješio spor s Blagajima.

FRIDRIK:

Sve je tako kako veliš. (prema Barbari) Pokušao sam, da je uz jeftiniju cienu dobijem. Ponudih joj Vrbovec blizu Desinića, veliko i bogato imanje, i obećah joj, da ću joj iznova sagraditi razoreni grad, da se tamo preseli i u njem vlada kao neograničena gospodarica, a za to da bude mojom milostnicom, ali jedinom, bez suparnicâ, što ne bijaše kod mene do sada u običaju. Vitez, koga sam poslao u Desiniće s tima ponudama, vratio se ogorčen natrag. Rekla mu, da se poštene plemkinje u Hrvatskoj ne prodaju za nikaku cienu, a ako je to običaj u njemškim zemljama, neka tamo pokušam sreću.

Poslije smrti moje supruge, kad bijah slobodan i kadar birati si ženu po srcu, sâm dodjoh u priprosti dvor njezina otca... Molio sam njega i nju, neka zaborave, što je bilo: i onu sramotnu ponudu i nedostojnu prijetnju... Uzalud... Osudiše me i odbiše tako grozno i nemilo, da sam sav satvren ostavio desinički dvorac.

---

²¹ Dragošić, Higin – Crna kraljica, Zagreb, 1993, str. 80 – 81

Spomenuše mi moje neprijateljstvo pram Hrvatima, moje ženomorstvo, moj razuzdani život... Otpraviše me, velim ti. Ipak me ni tada ne ostavi nada. Nisam klonuo duhom... Uzdao se u svoju dobru zvijezdu i nisam se prevario.²²

VERONIKA:

Istina je, grofe,

Obećah poći za te... Rieč zadanu

Održat znat ću, ali tražim k jednu,

Da svetim držiš svoje obećanje.

Ja tražim ljubav tvoju, vjernu, trajnu

I želim, da se priljubiš životu,

U tihom, skromnom domu, gdje cvate

Mir, sreća braka, želim žezlo bansko

Da vratiš otcu, mač da u tok spraviš

I samo onda trgneš, kad drugi

Navale na te. Hoću, da u miru

Hrvate pustiš i da svoje vlasti

Ne širiš tamo, ne grabiš im zemlje,

Niti tudjince im za glavare šalješ,

Nit njemške čete u hrvatske grade

Razmještaš. Želim i zahtievam dalje,

Da nikad ne daš povoda već mržnji,

Na Celjske kojom svaki Hrvat kipi

---

²² Josip Eugen Tomić – Veronika Desinićka, Zagreb, 1999, str. 11

I kletvom ime njihovo izušta.

Ja ne ću da sam žena mužu, koga

Sav rod mi kune... koga i zlotvorom

Najvećim svojim smatra...

FRIDRIK:

Miruj, Verko!

Sve, sve ću činiti, kô što želiš, mila.

U tvojoj vlasti sav sam; ine volje

Ne poznam, do li tvoje, tebe slušat,

Ugadjat tebi cilj je mog života,

Zahtievaj samo, išti, zapoviedaj –

I sretni rob će sve izvršit vjerno.

Od časa, kad te vidjeh, kad mi srce

Za tobom planu, nemam volje svoje,

Što radim, bilo zlo il dobro, biva

Pod silom, vlašću ljubavi mi žarke.

Od nje sad angjel, sada djavo bijah;

Slijep, mahnit lutah u životu

Kô onaj, komu tavní svjetlo uma.

I ono zlo, najveće moga žića,

Kad ženu svoju maknuh s toga svieta,

*Od ljubavi pram tebi je poteklo.
Nje moralo je nestat, jer na putu
Bijaše meni, da do tebe dodjem.
Okaljaj, ruke, sviest ocrnih svoju,
I trpim česte muke – sve rad tebe.
Da, ljubav ta je sve učinit kadra
Od mene, Verko, joj ću sve žrtvovat,
Robovati ću tebi, smiren, blažen.
Al za to ruku tvoju tražim, da me
Na putu vodi, koji mi pokaza.*

VERONIKA:

*Ti prosiš, ja ju dajem! Evo ruke!
U žiću ona nek te vodi novom,
Bog nek nas prati svojim blagoslovom!²³*

U "Zagorskoj ruži" Hinka Davile Veronika se jednog dana vraća u društvu dva stranca kući – jedan od njih je grof Fridrik. Oni su bili kratko vrijeme kod Desinića, te Veronika na kraju shvaća da se ona zaljubila u Fridrika.

(...) Taj mah dopre im do uha, veseo smijeh i glasan razgovor. Gospodin Desinički i Vuk okrenuše glave k strani, odakle dopirahu glasovi. Za malo opaze, gdje se uspinju uzanom stazicom, što je vodila kroz šljivik do dvorca, Veronika i dva stranca.

---

²³ Josip Eugen Tomić – Veronika Desinička, Zagreb, 1999, str. 14

(...)

Na jednom uskliknuše Vuk prigušenim glasom i sav uzbuđen, okrenuvši se prema Gaši:

- *Grof Fridrik u društvu s Veronikom!*
- *Šta!?! – odvrati Gašo, skočivši s klupe – grof Celjski?*
- *Da! Evo me glavom vama u posjete, gospodine Gašo – prihvati otmeni vitez... grof Fridrik Celjski čuvši starčev poklik.²⁴*

(...)

- *Fridrik! – klikne djevojka, ustavši s kamena. A onda se smete.. nehotice izmaklo joj njegovo ime.*
- *Veroniko! – javi se blažen grof – izgovorite tu riječcu opet... pa onda opet... i tako bezbroj puta. Biti će to za mene nebeskom glazbom.*
- *Ali, gospodine grofe, promislite..*
- *Ništa ne ću da promišljam!... Grudi su mu prepune osjećaja... svega zaokupila me samo jedna čežnja.. jedna želja... a to si ti Veroniko! Pred tobom ja nisam grof Celjski... ja sam tek Fridrik, ubogi Fridrik, koji žudi za tvojom ljubavi... Jedna tvoja riječ može me učiniti najsretnijim smrtnikom na zemlji... dok druga može moćnoga i ponositoga grofa Celjskoga stvoriti jadnijim od najjadnijega kmeta.*
- *Za Boga, gospodine grofe, ne govorite dalje...*
- *Da ne govorim?... Ovaj put se ne ću pokoravati tvojoj želji... Reći ću ti da te ljubim, Veroniko – sve strastvenije će grof – ... i evo mene moćnoga Fridrika*

---

²⁴ Hinko Davila – Zagorska ruža, Krapina, 2000, str. 9

Celjskoga na koljenima pred tobom, ubogom plemkinjom... – I grof sagnu koljeno pred djevojkom. – Smiluj mi se!... Reci da me ljubiš!...

- *Ne mogu... Ne smijem, grofe... – zavapi djevojka i pokrije lice rukama*
- *Ne možeš?... ne smiješ?... O tvrda li srca – tužno će grof i duboki uzdah izvane mu se iz grudi. – A da znadeš, koliko te silno ljubim, djevojko. Prije će nestati vode u moru i zvijezda na nebu, nego što će moja ljubav utrnuti. Poput prokletnika tumarah svijetom tražeći ljubav... Nalazio sam ju često... ali me nije zadovoljila. I eto ugledah tebe. Onaj čas osjetih, da sam našao ljubav, koju sam toli dugo tražio... O reci, da me ljubiš.. reci, da si moja!...*
- *Ljubim... oj ljubim više no život svoj... I tvoja sam!... da tvoja.²⁵*

U romanu "Crna kraljica" Higina Dragošića Veronika kaže da se neće udati osim za grofa ili kneza. Na kraju Fridrik dolazi po nju i donosi vrijedan prsten.

Jedna je u nje bila mana, no tomu smo mi bili krivi jer smo je odveć mazili. Kao djevojče nikad je nismo zvali inače no malom princezom, a poslije smo ju pazili kao da je rođena princeza. Pa tako je došlo te je tražila da ju sa smjernim štovanjem susrećeš. Bila ti je ponosita, baš kao rođena princeza, no uz to i stroga kao koludrica. Muškumu nije dala ni blizu, premda se bogatih i uglednih prosaca javljala sva sila. – "Ako ne dođe grof ili knez", znala bi ona reći, "nikad za me muža!..."

- *I došao je? – zakrči joj riječ Zlata, kojoj se od uzbuđenosti nadimahu grudi.*

- *I došao je! – potvrdi starica, duboko uzdahnuvši. – Kao da je jučer bilo, tako mi je živo u pameti. Bilo je u poznoj jeseni, već pod mrak. Gusta magla pokrivala polja i livade, kad najednom pred našom kućom u Desinićima – tako*

---

²⁵ Hinko Davila – Zagorska ruža, Krapina, 2000, str. 31 – 32

se zvao Veronikin očinski dom sa ono nekoliko kukavnih kmetova – zatrubiše rogovi i u dvorište sa cikom i vikom padne lovačka družina. Bio je to knez Fridrik s prijateljima i lovačkom svojom družinom.

Stari Desinić, otac Veronikin, nemalo se razljutio što mu tako nenadano u dvor nahrupiše nepozvani gosti, koji mu pored toga nisi ni bili u volji. I ljutit izađe pred njih da čuje što u njegovu dvoru traže, ali mu knez Fridrik ne dade ni progovoriti, nego skočivši s konja uhvati starca za ruku i živo ga zagrli kao dragog svog susjeda i brata komu je eto s prijateljima došao u posjete. Staromu Desiniću to dakako polaskalo i on povede čitavo društvo, kako reče, pod svoj stari krov. I sad tu otpoče veselje koje se proteglo do zore. Veronika je sama služila goste i knez Fridrik kroz sve to vrijeme ne skidaše očiju s nje. Pa u samu zoru trublje zatrubiše na polazak, a on joj se na rastanku prikući i stade ju moliti da od njega na uspomenu primi prsten. O, da si vidjela kako ju smjerno moljaše.

- *I ona ga primila? – kao oklijevajući zapita Zlata.*

- *Dugo se branila – produži starica – ali napokon ga ipak primila. Prsten bijaše vrijedan nego čitavi Desinići i još dva tri takova dvorca! No koja sreća da ga nije primila! Od toga časa posve se promijenila, kao da nije više ista. Nije ni prije bila uvijek vedra i vesela, pače nerijetko poklapala ju turobna sjeta, ali sad se čisto pokunjila, postala je mračna i zamišljiva. Po čitave sate stajala bi nepomično kod prozora te pritiskujući čelo na staklo zurila bi u maglu ili u mrtvu zimsku pustoš kao da iz nje koga očekuje. I tako je prošla zima i došlo proljeće. Gora se opet zazelenila, a polja i livade osuše se cvijećem, no u njenu srcu ostala je pustoš kao i prije. Al najednom, Veronika je stajala baš kod prozora, bane knez Fridrik, ovaj put sam, iznenada pred dvor te skoči s konja, hrupi u sobu ravno pred Veroniku i strasno je zagrla. Ona mu se nije ni otimala, ta bila je dušom već njegova!*

Kroz sve to vrijeme bio je, kako reče, na kraljevu dvoru kod sestre, kraljice Barbare, jer treba da znaš, pokojni kralj Sigismund, koji je tada vladao, bijaše mu svak. Dugo je on tad ostao kod nas, a poslije, kad je otišao, Veronika je glavom klonula na moju grud i tiho je proplakala. Pa kad je napokon k meni uzdignula oči u njima se kroz suze caklio smiješak pun blaženstva. Bila je tada sretna! I na njena se lica opret vratiše ruže. On je od to doba dolazio češće, malone svaki dan, a ona ga vazda dočekivala na humku, nedaleko ispred kuće, no nikad sama, jer sam vazda i ja uz nju bila. A onda bi mučec odšetali do tihe šumske crkvice iznad Desinića. Njih dvoje, vodeći se za ruku, sprijeda, a ja za njima. I tu sred tajanstvenog muka stoljetnih dubova prosjedili bi čitave duge ure u nijemom blaženstvu. O sretni li su to za njih bili časovi! No njihova sreća nije bila no cvijetak nikao nad bezdanim ponorom. Posegneš li za njim, progutat će te crno bezdno. I oni posegoše za kobnim cvijetkom!²⁶

Vjenčanje Fridrika i Veronike

U "Veroniki Desinićki" Josipa Eugena Tomića Veronika i Fridrik su se oženili te žive u Ostrvici.

U "Zagorskoj ruži" Hinka Davile također se spominje njihova svadba.

(...)

Bilo je baš na samo Andraševu, a oko četiri sata po podne. Na polju spuštao se već i mrak. Vjetar je pirio... ljuti sjevernjak i vitlao po zraku sniježnim pahuljicama. Ja sam se zgurio u ovom kutiću kraj peći i sa zadovoljstvom promišljavao, kako je u ugodno u toploj sobi, kada vani bura brije. Iz mog razmišljanja trgne me konjušnik grofa Fridrika. U prvi mah začudih se...

---

²⁶ Higin Dragošić – Crna kraljica, Zagreb, 1993., str. 80 – 81

Što će taj kod mene?... Zapitam ga: koje ga je dobro dovelo pod moj krov?... On mi odvrati, da je poslan od grofa Fridrika, koji me moli da odmah dođem u grad. Šta, zar je grof bolestan? – upitah. On mi odgovori, da ne zna šta gospodin grof želi. Ali da mu je naložio, da bez mene ne dolazi... Nije bilo druge, nego spremi se za polazak. Za pol sata donese me moj dorat u dvorište Velikoga Tabora. Tu izađe pred mene Fridrik.

Zahvali mi, da sam se tako brzo odazvao njegovu pozivu i povede me u gornji sprat. Da grof nije bolestan uvidih na prvi pogled. Pače. Fridrik bijaše neobično dobre volje. – Dok smo koracali dugim hodnikom, razbijah si glavu, šta to grof snuje s menom. Na kraju hodnika zaustavismo se pred vratima gradske kapelice. Fridrik otvori vrata.. i mi uđemo. Na žrtveniku gorile su četiri voštanice. Grof me zamoli da obučem misnu košulju i štolu; a on da će se odmah vratiti. Jedva što to izreče, već i iščeznu na pobočna vrata. Ja se uzmem odijevati... izgledajući šta će to biti. Upravo si stavljah štolu o vrat, kad uniđe u crkvicu Fridrik, vodeći ispod ruke Veroniku... Sada shvatih sve! – Videći to dvoje, znao sam o čemu se radi... Nu ipak zapitah grofa: što to znači? Hoću da nas vjenčate – odvrati im on. Ja se u prvi mah usprotivih tomu. Stanem mu nabrajati crkvene zakone i propise. Neka gospodin grof – rekoh – ispuni sve prethodne uvjete, onda da sam sprema, učini mu po volji. Ali on ne htjede ni čut o tom. On ostade kod svoga, da ga smjesta vjenčam. Zaprijeti mi, da me ne će pustiti kući, dok mu želju ne ispunim. Ja ostadoh tvrd... Uvidivši, da ne ide silom, a on poče milom. Molbama i prošnjom zaklinjao me, da učinim to poradi Veronike. On da ju odveo od kuće... a šta će svijet sutra, raznijeti će je na jezike!... Moja postojanost se uskoleba, a kad i Veronika molbama i plačem navali na mene – ne mogoh im odreći... i nakon četvrt sata, bili su muž i žena.

A sada mi reci sinko, jesam li mogao, jesam li smio drugačije učiniti? – svrši župnik.²⁷

U "Crnoj kraljici" Higin Dragošića imamo također opis svadbe:

Napokon je ipak došao i Veroniku ravno poveo pred oltar. Vjenčali su se posve tiho, bez ikakova sjaja i buke, u istoj onoj šumskoj crkvi pred kojom su tolike blažene časove provodili. Veronikin otac ležao je u to doba bolestan u krevetu s kojega se više nije ni podigao. Vjenčanju nije nitko drugi ni pribivao no knežev jedan sluga, stari njegov pouzdanik, i nas dvoje, ja i pokojni Lastić, za koga sam međutim bila već pošla. Kad se sveti čin bio svršio, bacila se Veronika svomu suprugu u naručjaj i teško je proplakala. I dugo, dugo je plakala, kao da je znala kakve je čemerne patnje čekaju. Suze njene od sada već nisu usahnule. Ako se i jesu potajno vjenčali, ipak se ubrzo saznalo. Uskipio otac Fridrikov, knez Herman, a još više sestra kraljica.²⁸

Odnos Barbare i Veronike

U sva tri djela njihov odnos je prikazan različito.

Budući da je Barbara prema legendi bila ohola žena, Davila u svojoj "Zagorskoj ruži" prihvaća tu varijantu legende, te prikazuje Barbaru kako optužuje Veroniku da je bila čarobnica i zavela Fridrika, te ga natjerala u brak.

(...)

Barbara se zagledala s nekom zavisti u bajnu pojavu.

- *Lijepo ti pristoji! – reče tada. – Ali smekšati ćeš se već moja lavice, dok se samo složimo u cijeni.*

---

²⁷ Hinko Davila – Zagorska ruža, Krapina, 2000, str. 88 – 89

²⁸ Higin Dragošić – Crna kraljica, Zagreb, 1993, str. 82 – 83

- *U cijeni?... Ne razumijem Vas svijetla kraljice.*
  - *Celjski su silno bogati... pa mogu da žrtvuju koju stotinu zlatnika, da oslobode svoju krv iz pandža lijepe golubice. Razumiješ li me sada?*
  - *Za novac, da se odrečem svoje ljubavi?*
  - *Pa da!*
  - *Nikad!*
  - *Budi pametna!... Zašto da se ne okoristiš lijepo zgodom!... Pošlo ti je za rukom uloviti u svoju mrežu zlatnog pauka, a sad će se otkupiti taj pauk teškim i suvim zlatom... Ja ne škrtarim... udari samo cijenu!...*
  - *Ha! Opaka ženo, bez srca i duše! Ne kraljica, zmija ti si!... Ali znaj, ako je tvoja ljubav prodajna, moja nije! – I drhćući od ljutine s prezirom je gledala prezrena, uboga plemkinja na gordu kraljicu.*
- Barbara problijedi od jada, i dok je rukom grčevito gnječila rukavicu, sipale su joj oči strijele.*
- *Šta?! Ti se usuđuješ vrijeđati mene... tvoju kraljicu! – proskita napokon tresući se sva od jarosti. – Čuvaj se!*
  - *Ti prva povrijedila si mene... I čuj okrutna ženo! Ti si silna i možna, da mi možeš oteti i život... Ali ljubavi za Fridrika, lje nikad iz moga srca iščupati ne ćeš... Ti slomiti me možeš, ali svinuti nikad!*
  - *Kukavni crve!... pamtiti ćeš još kraljicu Barbaru... Imena mi moga! – I zaprijetivši joj rukom, izleti bijesna napolje.²⁹*

---

²⁹ Hinko Davila – Zagorska ruža, Krapina, 2000, str. 107 – 108

U Tomićevoj "Veroniki Desinić" Barbara je blagonaklona prema Veroniki, te organizira zabavu za Fridrikovo i Veronikino vjenčanje, te Veronika postaje njezina dvornikinja.

VERONIKA:

Nemam,

Oj, svietla kruno, sve, što prosim, jeste,

Da budeš meni blaga, milostiva.

BARBARA:

I bit ću taka, vjerenice mlada,

Jer sviđaš mi se, dostojna si, vidim,

Da celjskog grba zvezde te narese.

Jer danas primi znak milosti moje:

Dvorankom mojom prvom odsad budi,

Uz priestol koja kraljevski moj stoji.

Odličja većeg dati ti ne mogu, –

Prem kraljica sam, ljepšeg dana nemam

Za vjericu brata svog.³⁰

U Dragošićevoj "Crnoj kraljici" Barbara je zla i ohola, te na kraju, iako je Herman prihvatio Veroniku, ona okreće oca protiv nje.

---

³⁰ Josip Eugen Tomić – Veronika Desinićka, Zagreb, 1999, str. 36 – 37

Ako se i jesu potajno vjenčali, ipak se ubrzo saznalo. Uskipio otac Fridrikov, knez Herman, a još više sestra kraljica. Fridrik skrivao je svoju ženu sad u ovom sad u onom od svojih gradova, no kad mu je napokon bila rodila krasno žensko čedašce, on ju povede k ocu i Veronika se s čedašcem u naručaju baci na koljena pred njega, a starac, ganut tolikom ljepotom i milotom, oprostio sinu i nju zagrlio kao kćer. Ali nije oprostila kraljica; zmija planula sad istom otrovnim jedom. Ona kraljica, a snahom da joj bude kakvo god čeljade, siromašna, bezimena kći kukavna zagorskoga plemića. Nije potrajalo dugo te je kraljica opet okrenula oca.³¹

Veronikin bijeg

U "Veroniki Desinić" Josipa Eugena Tomića Veronika i otac joj Radoj bježe. Veronika nalazi okove za Fridrika te se svađa s Hermanom oko Fridrika. Veronika na kraju ipak uspije pobjeći, a Herman priznaje da ju želi ubiti. Otac joj pogiba tijekom bijega, a Veroniku na kraju pronalaze te odvede u tamnicu.

HERMAN:

Ona!

VERONIKA:

Zaboravio si dar unieti amo,

Za sina, što si ponio ga s' sobom,

Kog izpod štita vojnik tvoje pratnje

Pred vratim' kaže, zbijajući šale,

Da narukvice nosi za tvog sina!

---

³¹ Higin Dragošić – Crna kraljica, Zagreb, 1993, str. 82 – 83

*Aj, grofe, liepe li se časti dovi,
Da svome sinu tamničarom posta!
Zar to je ponos, kojim se naduvaž,
Ti glavo celjskog roda, doglavniče
I taste kraljev? Stidi se, oj, stidi,
Pogrdio si grb svoj starodavni
I celjskim zviezdám sjaj si oduzeo!
Ne diči njim se više i zataji,
Gdje možeš, da starogrof si Herman.*

HERMAN (upada joj gnjevno u rječ):

*Bjesomučna ti ženo, ti zar tako
Usudjuješ se zborit sa mnom? Znaš li,
Da kraljeva je volja, da taj bude (pokazuje Fridrika)
U mene sužanj...*

VERONIKA:

*Izmolio jer si
Tu milost za se... Želiš, da ga imaš
U svojoj vlasti, da ga mučiš, mekšaš,
Da slomiš njegov odpor, svojoj volji
Da podložiš ga, da oruđe bude*

U tvojoj ruci... To su snovi tvoji

Prozirni dosta – čemu da ih kriješ –

Ali k cilju svome da l' ćeš doći – –

FRIDRIK (odlučno vikne):

Nikad!

VERONIKA (nastavi još većom žestinom):

Zaskočio si sad nas iznenada,

Da ognjište nam tu razoriš sveto,

Da pokoriš nas, il u prah oboriš,

Da pogaziš nas, satreš... Oh, tirane!

Nemani, žedna vlastite si krvi,

Oj, strepi, drhći pred gnjevom nebesa...

Od tebe jači Bog stoluje tamo,

I jao tebi, kada desnica mu

Na tebe pane...

RADOJ (nuka je tiho):

Kćerice, ajdmo, bježmo!

VERONIKA:

Već idem... S Bogom, družite!... Zagrlite me,

Dok slobodne su jošte ruke tvoje...

(Ogrle se strastveno)

Bog nek te čuva! Dušu, srce moje

Ostavljam tebi, a prezir i kletvu

Tom okrutniku, zlotvoru – toj zvieri!

(Ode žurno na vrata, Radoj sa njom.)³²

U "Zagorskoj ruži" Veronikin prijatelj Vuk dolazi po nju, te oni zajedno bježe, dok ju Hermanovi vitezovi traže. Vuk i Veronika krenuli su prema Krapini, no uspjeti su ih prevariti, te su završili kod knezova Krčkih, a Vuk Veroniku ostavlja kod prijatelja Jandare Višnjića. Veronika se želi vratiti u Zagorje, te ona i Vuk se po putu nastanjuju u nekadašnjem lovačkom dvorcu koji je sagrađen u vrijeme Katarine Krčke, majke Fridrikove prve žene Elizabete. Veroniku su našli u šumi, te ju odveli u tamnicu.

Sašavši na drum, uzme Vuk pravac prema Krapini. Nu čim se zamrači i nojca preuze kraljevstvo gorom i dolom, okrene on konje i vrati se istim putem natrag. Oko devet sati projašu oni opet ispod Velikog Taboa, te udare prema Štajerskog. Predmnijevajući, da će izaslanici Hermanovi ne našavši Veronike na Velikom Taboru, dati se za njima u potjeru, odluči on poslužiti se tom varkom, da zametne trag. I varka mu je uspjela.³³

---

³² Josip Eugen Tomić – Veronika Desinićka, Zagreb, 1999, str. 102 – 104

³³ Josip Eugen Tomić – Veronika Desinićka, Zagreb, 1999, str. 121

Jedva sjašu, a pred njih izađe krupan, pristar čovjek odjeven u uske bijele hlače, koje je zataknuo u visoke, teške čizme i isto tako bijelu surinu iz darovca. Dugi, prosijedi, brci, koje je zasukao ravno, podavali starcu junačan izgled.

- *Pomozi Bog Jandre! – pozdravi Vuk starca.*
- *Da, Bog pomози, mladi gospodine! – odvrati krupnim glasom stari slobodnjak Jandre Višnjic.³⁴*

(...)

Nasred šume stajaše malen, sad zapušten lovački dvorac, sagrađen nekoć po grofici Katarini Krčkoj, materi nesretne Jelisave Celjske. Godine i godine stajao je dvorac pust. Novi gospodari Optuja zanemariše ga posvema.

Taj dakle zapušteni dvorac posjednu naši bjegunci. Veroniki se ispuni želja da bude što bliže Fridriku. A i Vuk mogao je odavle pozornije pratiti razvoj događaja u Celju.³⁵

(...)

- *Hajdemo grofice – obrati se vitez Veroniki, koja je nastojala da umiri Jagu.*
- *A kuda me vodite? – zapita ona kroz suze.*
- *U Celje!*
- *U Celje?!... Ta ondje je i moj Fridrik – prošapta ona i srce joj jače zakuca kad pomisli, da će biti u njegovoj neposrednoj blizini.³⁶*

U "Crnoj kraljici" Fridrik je Veroniku skrivao iz jednog u drugi grad, sve dok nije rodila kćer. Odlaze kod Hermana i on se raznježi te prihvati Veroniku kao kćerku.

---

³⁴ Josip Eugen Tomić – Veronika Desinićka, Zagreb, 1999, str. 123

³⁵ Josip Eugen Tomić – Veronika Desinićka, Zagreb, 1999, str. 127

³⁶ Josip Eugen Tomić – Veronika Desinićka, Zagreb, 1999, str. 130

Ako se i jesu potajno vjenčali, ipak se ubrzo saznalo. Uskipio otac Fridrikov, knez Herman, a još više sestra kraljica. Fridrik skrivao je svoju ženu sad u ovom sad u onom od svojih gradova, no kad mu je napokon bila rodila krasno žensko čedašce, on ju povede k ocu i Veronika se s čedašcem u naručaju baci na koljena pred njega, a starac, ganut tolikom ljepotom i milotom, oprostio sinu i nju zagrlio kao kćer.³⁷

Veronika je proglašena čarobnicom, te mora biti osuđena

U Tomićevom djelu "Veronika Desinićka" Veronika je optužena za čarobnjaštvo nad Fridrikom, no ne osuđuju je, zbog premalo dokaza, a i dolazi Blagaj, te je brani pred sudom. Na kraju suđenja Herman je osuđuje na smrt te je odvede utopiti je u ribnjaku pod kulom.

VERONIKA (udubljena):

Zar jošte treba da pred sudom stojim,

Poštenje čistim, čistije od sunca,

Da bogumrzke klevete odbijam

Zlotvora svojih (bjeseo pogleda grofa Hermana)

Koji protiv Boga

I vječne pravde neporočnu mene

Obtužili su djelim nekršćanskim.

Sramote žigom što žele nakaziti

Viek častno ime moje i mog roda!

---

³⁷ Higin Dragošić – Crna kraljica, Zagreb, 1993, str. 107 –108

PREDSJEDNIK:

Po vlasti, koju imam od svietloga cesara, ova je krvni sud savjestno izpitao tužbu grofa Hermana celjskoga proti Veroniki Desinićki i ne našav je krivom, proglašuje ju – nevinom i prostom od svake krivnje i kazne.

(...)

GROF HERMAN (gledajuć priezirom za Blagajem):

Otišao je!... Sad ću ja da sudim (gnjevno). Čujte me sada, carske sudije! Vi proglasiste moju optuženicu nevinom... Čarobnička njezina moć presvojila je i vas!... Vi niste vriedni, da sudite u ime cesarevo! Kukavice ste i bae, kojima bi trebalo dati mjesto zakona preslice u ruke, da predu! Al neka! Vi ju spasiste od lomače... Ali ona ostaje u mojoj vlasti!...

Tu ću vlast ja upotriebiti po svojoj volji. (Veronici) Veroniko Desinićko, smiri se s Bogom. Ja te predajem smrti; za jednu uru stajat ćeš pred božjim sudom!

(...)

VERONIKA:

(koja je dosele niemo, ali muževno stajala, odlučno i kao zanosno):

Već idem, idem!... Stajem na put smrti.

I ti ćeš, grofe, istim putem poći

I isti sudac dočekat će tebe,

Pred kog me i sad šalješ. Mirne saviesti

Umrieti hoću, neka samo bude

Smrt moja grofu Frideriku spasom,

On neka živi, kad ja ginut moram!
Al ni smrt ista razstaviti nas ne će:
Moj duh će vekom lebditi oko njega
I nad njim bdjeti, da uzradi vazda
Po zadanoj mi sveto svojoj rieči,
Ti nikad vlasti ne ćeš nad njim steći. (prisutnicima)
Vi, dobri ljudi, odnesite zadnji
Moj pozdrav njemu – ljubljenom mi mužu!
I recite mu, da mi duša, srce
Kod njega osta... recite mu, da ga
Kod Boga čeka supruga mu draga!
(prema grofu Hermanu)
Bog s tobom, grofe!... Do vidjenja tamo,
Gdje vječna pravda svim jednako sudi,
*Gdje svi smo isto, bez razlike – ljudi!*³⁸

U Davilinom djelu "Zagorska ruža" Veroniku iz tamnice odvođe na suđenje, te je, također, proglašavaju nevinom, a ovaj put u njezinu obranu pred sudom govori njezin prijatelj Vuk.

Veronika je bila u Ostrovici 6 tjedana, jer ju je dao zatvoriti Herman, te je nakon toga odvođe utopiti. Sahranjena je Braslavaču, no Fridrik kad izađe iz tamnice preselio je njezino tijelo u Geirach.

---

³⁸ Josip Eugen Tomić – Veronika Desinićka, Zagreb, 1999, str. 117 - 128

(...)

Pisar zamoči guskino pero u crnilo. Gospodin sudac zakašlje i onda reče glasno: – Tko im šta proti ovoj ženi, neka se javi i podnese svoju tužbu.

Na taj poziv stupi grof Herman pred sudce. Omjerivši Veroniku pogledom punim mržnje, začu: – Ja, grof Herman Celjski, Zagorski i Ortenburški, tužim i objeđujem ovu ženu, Veroniku Desiničku, koja se je podržala nazvati se i groficom celjskom – da je čarolijama primamila i opčinila moga sina grofa Fridrika, koji joj se predao dušom i tijelom, kao što se je ona sama podala sotoni... Nadalje ju je optuživao, kako je u svojoj pohlepi i želji za vlašću i gospodstvom nastojala ga ponuditi otrovom. Samo milosti božjoj ima zahvaliti, da je izbjegao pogibelji, koja mu je prijetile od te opake žene. Nakon teškoga napora, pođe mu za rukom, da ju dobije u svoju vlasti; i sada ju predaje u ruke poštovanoga suda, da joj po pravu i običaju sude.

(...)

Sudac i prisjednici složiše glave, da se posavjetuju. A onda proglasi varoški sudac pravorijek: ... Njezina milost grofica Veronika Celjska proglašuje se nevinom, pošto se je sud uvjerio, da je prava i čista, bez grijeha i zlobe. S toga neka je slobodna, da krene kud ju je volja.

Iste noći, kad su prvi zapjevali pijetli, odvedoše Veroniku u Ostrovicu, čvrsti kašteo gospode Celjske. Pasku nad njome povjeri Hermen svome vazalu vitezu Jurju Holekaru.

(...)

Dan po dan, pa se navrši i šest sedmica, od kako je Veronika zatočena u Ostrovici.

(...)

I dok se je ona podala užitku kupelji, otvori se iznebuha malen dosele nevidljiv otvor u zidu, a u sobu provale ona dva momka, što su danas nosila badanj kroz dvorište. Za njima uđe Holekar.

- *Isuse! – vrisne žena i prekrstivši ruke na njedrima zagnjuri se do vrata u vodu.*

Što bi okom trenuo, pograbe oba momka Veroniku... i dok ju je jedan držao za ruke, utisne joj drugi silovito glavu pod vodu...

Prođe nekoliko časova.. tad ju ispuste.. Nije se više micala... Bijaše mrtva!

Ne počasiv ni časka javi Holekar grofu Hermanu u Celje, da je njegov nalog izvršen.

Za dva dana sahranili su u tišini u župnoj crkvi u Braslavču nesretnu Veroniku, koja je svršila svoj mladi život daleko od svojih ubavih i toliko ljubljenih zagorskih bregova.

(...)

- *Oče gospodine! – začu Fridrik kad stane pred ocem.*

- *Šta želiš?*

- *Molio bih za jednu milost...*

- *Milost? – u čudu će Herman.*

- *Dozvolite mi oče gospodine, da mrtvo tijelo svoje druge žene prenesem iz Braslavča u Geirach – podrhtavajućim glasom izreče on molbu.*

- *Herman nabora čelo i upre pronicav pogled u sina. Nakon kratke stanke odvrati: _ Dobro, neka ti bude! (...)³⁹*

---

³⁹ Hinko Davila – Zagorska ruža, Krapina, 2000, str. 153 - 157

U Dragošićevom djelu stali su Veroniku kriviti da je Fridrika tajnim đavolijama začarala i žele ju baciti pred sud da joj sudi kao vještici. No od toga se odustalo, jer je Fridrik prijetio da će se ubiti. Na kraju Veronika strada od bodeža plaćenika.

Stali su je kriviti da je Fridrika tajnim đavolijama začarala, pak ju htjedoše baciti pred sud da joj sudi kao vještici. Veronika vještica! O milosrdni Bože! Ali napokon odustaše od paklene ove osnove, jer se Fridrik zaprijetio da će se ubiti ako to učine.

No zato su sada na jadnicu odasvud vrebali plaćeni bodeži! Njezini trenuci bili su odbrojani, ni časak bijednica nije bila sigurna za svoj život. Znala je to ona te si je pokadšto i sama zažejala smrt. Često sam ju posjećivala, ali ona nikad da bi se tužila na svoju jadnu sudbinu. Bila je preponosita. "Da sam i unaprijed znala što će me snaći, ipak bih pošla za Fridrika", rekla je više puta. Ona ga je i sada s istim žarom ljubila kao i prije, a Fridrik i nju. Na časove si je doduše poželjivala smrt, a opet bi tako rado bila živjela! "Nije me strah smrti", znala je također često reći, "ali radi onog anđelka rado bih još koju godinu proživjeti!" Mislila je na svoje čedašce koje joj je uvijek i uvijek bilo na umu. I na to nevino čedo vrebali su plaćeni bodeži kraljice Barbare! Znala je bijednica i za to, a ovo joj je davalo najljuće muke. "Kad bih samo znala kamo sklonuti svoga anđelka", govorila mi je ona posljednji put kad sam je vidjela, s krupnim suzama u očima, "onda mi ne bi bilo teško primiti smrtni udarac!" Ova se želja ubogoj Veroniki i ispunila. Našli se milostivi ljudi koji su njeno čedo primili i sklonili ga od krvožedne kraljičine ruke. A bilo je skrajnje vrijeme, jer nedugo iza toga snašla je nesretnicu tužna sudbina od koje je sirota tako predala, a ipak ju s kršćanskim prijegorom dočekivala. Supruga joj Fridrika prevarom odmamiše u

Celje i ondje ga na vrijeme baciše u tamnicu, a njoj za toga u gradu Ostrovici plaćeni ubojica udari nož u jedno izmučeno srce.⁴⁰

Fridrik je u djelu "Zagorska ruža" Hinka Davile završio u tamnici, te izlazi nakon što su ubili Veroniku. Voli ju još uvijek i teško se miri s tim da je ubijena.

Po nalogu Hermanovu javi Helfenberg grofu Fridriku, da je Veronika mrtva. Tuga i bol svale ga na smrtnu postelju. Herman uvidivši, da će izgubiti i posljednjega sina, pusti ga iz tamnice. Dozove i liječnika, da mu vida bolesno tijelo... Bolesnu duđu izliječit će vrijeme.. mislio je stari grof.

I on preboli. Uz liječničku pomoć oporavi se tijelo. Ali duša... srce... ono je još uvijek očajavalo. Oca je izbjegavao. Nikud nije izlazio. Najrađe bi samotovao u svojoj sobi. Jednom samo pođe u Braslavče...

Ondje je dugo.. dugo stajao i piljio u hladni kamen, koji je pod sobom sakrio ostanke onoga bića, koje je on tako strastveno ljubio. Ostavljajući grob, abiješti mu suza u oku.⁴¹

Fridrik u "Crnoj kraljici" završava u tamnici, a kad je izašao, isprva je bijesnio, a kasnije srtao iz jednog pustog veselja u drugi.

Tako je svršila ljubav nesretne Veronike! Knez Fridrik pako, oslobodivši se tamnice, isprva je bijesnio, a onda da uguši svoj divlji jad, srtao je iz jednog pustog veselja u drugo. Jada svoga ipak nije ugušio. Veronika mu je ostala u srcu, nju on nije mogao zaboraviti!

Ta ona mu je bila prva a možda i jedina ljubav! No Bog opčuvao svaku siromašnu djevicu nesreće da se koji od knezova Celjskih u nju zagleda.⁴²

---

⁴⁰ Higin Dragošić – Crna kraljica, Zagreb, 1993, str. 82 – 83

⁴¹ Hinko Davila – Zagorska ruža, Krapina, 2000, str. 156 – 157

Zaključak

U svojem sam se završnom radu dotaknula samog povijesnog romana i njegovih komponenti, kao i same trivijalne književnosti te sam također koristila podjelu po Julijani Matanović kako bih mogla odrediti kojem žanru pripadaju djela koja govore o legendi o Veroniki Desinić.

Dala sam i biografije samih autora koji pišu o legendi, kao i samu legendu, te verziju koju sam pronašla u drugoj knjizi.

Na kraju sam napravila komparaciju djela po određenim elementima legende koje sam potkrijepila citatima iz samih djela.

Što se tiče samog shvaćanja legende, djela se ne razlikuju mnogo. Tako jedino u drami "Veronika Desinićka" prikazuje se sestra kralja Sigismunda kao dobra osoba, iako je prema legendi bila ohola. Može pronaći i manja odstupanja u samom prikazu Veronikinog bijega i njezine smrti.

Osobno, ne mogu izdvojiti najbolje djelo, budući da je svako djelo na svoj način specifično i svako govori o istoj temi na svoj način, te se čitanjem može dobiti cjelovitiji uvid u samu legendu.

---

⁴² Higin Dragošić – Crna kraljica, Zagreb, 1993, str. 83 – 84

Literatura

1. Mrakužić, Zlatan – Književnost eskapizma, Zagreb, 2010.
2. Đurić, Tomislav – Legende puka hrvatskog; 3: Legende o postanku mjesta, Ljubavne legende, Samobor, 2007.
3. <http://www.fizzit.net/drustvo/povijest/1306-hrvatska-legenda-prica-o-crnoj-kraljici>
4. Hitrec, Hrvoje – Zagrebačke legende, Zagreb, 1994.
5. Leksikon hrvatskih pisaca, ur. Krešimir Nemeć, Zagreb, 2000.
6. Leksikon hrvatske književnosti: djela, ur. Dunja Detoni – Dujmić [et.al.], Zagreb, 2008.
7. Nemeć, Krešimir – Mogućnosti tumačenja, Zagreb, 2004.
8. Dragošić, Higin – Crna kraljica, Zagreb, 1993.
9. Davila, Hinko – Zagorska ruža: pripovijest iz XV. vijeka, Krapina, 2000.
10. Tomić, Eugen – Veronika Desinićka: historijska tragedija u četiri čina, Zagreb, 1999.
11. Matanović, Julijana – Povijesni roman u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća: doktorska disertacija, Zagreb, 1998.
12. Miletić, Drago – Plemićki gradovi kontinentalne hrvatske, Zagreb, 2012.
13. Biti, Vladimir – Pojmovnik suvremene književne i kulturne teorije, Zagreb, 2000
14. <http://www.zagorje.com/clanak/vijesti/tragicna-ljubav-veronike-desinicke-i-mladoga-grofa-fridriha-celjskog>